

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

Diplomová práce

Bc. Kateřina Dosedělová

**TECHNICKÉ POMŮCKY VYUŽÍVANÉ PRO REEDUKACI SVPU
V MIKROREGIONU KONICKO**

OLOMOUC 2014

Vedoucí práce: RNDr. Miroslav Janu, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených zdrojů a literatury.

V Plzni dne 5.6.2014

.....
vlastnoruční podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji RNDr. Miroslavovi Janu, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce

OBSAH

	ÚVOD	6
	TEORETICKÁ ČÁST	8
1	SPECIFICKÉ VÝVOJOVÉ PORUCHY UČENÍ	8
	1.1 Vymezení specifických vývojových poruch učení a etiologie	8
	1.2 Historický nástin problematiky specifických vývojových poruch učení	11
	1.3 Legislativní rámec SVPU	13
	1.4 Klasifikace SVPU	16
	1.5 Symptomatologie SVPU	17
2	ŽÁK SE SVPU	21
	2.1 Psychosociální pozice žáka se SVPU	21
	2.2 Emoce žáka se SVPU	23
	2.3 Začarovaný kruh poruch učení	25
3	PROFESNÍ ORIENTACE ŽÁKA SE SVPU	29
	3.1 Výchova k volbě povolání	29
4	TECHNICKÉ POMŮCKY POUŽÍVANÉ PRO REEDUKACI SVPU	31
	4.1 Dělení technických pomůcek	34
	4.2 Dělení technických pomůcek dle využití pro konkrétní SVPU	35
	4.3 Využití informačních a komunikačních technologií při vzdělávání žáků se SVPU	38
5	MIKROREGION KONICKO	44
	5.1 Specifikace škol	45

	PRAKTICKÁ ČÁST	51
6	VYUŽÍVÁNÍ TECHNICKÝCH POMŮCEK	51
	6.1 Technické pomůcky pro reedukaci SVPU v internetových zdrojích	51
	6.2 Cvičení ke snadnějšímu učení	54
7	PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ	60
	7.1 Metody a techniky průzkumného šetření	60
	7.2 Kvalitativní výzkum	60
	7.3 Rozhovor	61
	7.4 Cíl průzkumu, formulace pracovních předpokladů	63
	7.5 Charakteristika průzkumného souboru, místa šetření	64
	7.6 Průběh a analýza výsledků průzkumu	64
	7.7 Vyhodnocení průzkumného šetření	67
	ZÁVĚR	72
	LITERATURA A ZDROJE	73
	SEZNAM OBRÁZKŮ	77
	SEZNAM ZKRATEK	78
	SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

Cílem práce je zjištění, jaká speciálněpedagogická péče s použitím jakých technických pomůcek pro reedukaci specifických poruch učení je poskytována dětem, žákům a studentům se specifickými vývojovými poruchami učení v mikroregionu Konicka.

Prvním dílčím cílem teoretické části bude:

- vymezení důležitých faktorů týkajících se samotných specifických vývojových poruch učení

Dalším krokem bude:

- popsání psychosociálního postavení žáka a jeho emoce v souvislosti se specifickými vývojovými poruchami učení
- zamyšlení se na profesní orientaci žáka se specifickými vývojovými poruchami učení
- rozbor a dělení technických pomůcek používaných pro reedukaci specifických vývojových poruch učení
- specifikace mikroregionu Konicka

Dílčími cíli praktické části bude zpracování:

- ukázek technických pomůcek používaných pro reedukaci specifických vývojových poruch učení v internetových zdrojích
- příkladů relaxačních technik k předcházení somatických potíží žáků se specifickými vývojovými poruchami učení
- průzkumu využívaných technických pomůcek ve školách v mikroregionu Konicka

Téma práce jsme zvolili v souvislosti se zkušenostmi autorky z jejího osobního i profesního života. Osobní zkušenosti autorky vyplývají z výchovy vlastních synů se specifickými vývojovými poruchami učení, které autorka alespoň v případě staršího syna hodnotí jako úspěšně zvládnutou problematiku. Tento v dnešní době již mladý muž

úspěšně studuje vysokou školu. V případě mladšího syna, který ještě navštěvuje osmý ročník základní školy ještě není jednoznačně možné říci, jestli došlo k úspěšné kompenzaci specifických vývojových poruch učení, i když tomu vše nasvědčuje. V profesní praxi autorka pracovala s dětmi v dětském domově se školou a poté s dětmi v mateřské škole. Zde také nasbírala mnoho podnětných zážitků ve velmi široké, rozmanité a složité problematice specifických vývojových poruch učení, které si zaslouží patřičnou pozornost odborné i laické veřejnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 SPECIFICKÉ VÝVOJOVÉ PORUCHY UČENÍ

Hovoříme-li o specifických vývojových poruchách učení, pomůže nám pedagogický lexikon, kde je uvedeno:

„Přívlastek vývojové postihuje povahu poruch, k níž dítě teprve vývojem dospívá“ (1).

„Poruchy učení je termín označující heterogenní skupinu potíží, které se projevují při osvojování a užívání řeči, čtení, psaní, naslouchání a matematiky. Tyto potíže mají individuální charakter a vznikají na podkladě dysfunkcí centrální nervové soustavy. Ačkoli se poruchy učení mohou vyskytovat souběžně s jinými handicapujícími podmínkami (např. sensorická postižení, mentální retardace, poruchy chování) nebo vnějšími vlivy (např. kulturní odlišnosti, nedostatečné, popř. neúměrné vedení), nejsou poruchy učení důsledkem těchto podmínek nebo vlivů.“ (2, s. 10)

1.1 Vymezení specifických vývojových poruch učení

a etiologie

V oblasti terminologického vymezení specifických vývojových poruch učení nacházíme terminologickou nejednotnost. V české odborné literatuře se používá několik výrazů, např. specifické poruchy učení, vývojové poruchy učení, specifické vývojové poruchy učení (3). Termín specifické vývojové poruchy školních dovedností je zakotven v 10. revizi Mezinárodní klasifikaci nemocí Světové zdravotnické organizace. Uvedené termíny se i přes svoji odlišnost užívají v pedagogicko-psychologické praxi jako ekvivalentní.

Specifické poruchy učení v sobě zahrnují jak vývojové (dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie atd.), tak získané formy specifických poruch školních dovedností (získaná dyslexie či alexie, získaná dysgrafie či agrafie, získaná dyskalkulie či akalkulie atd. (4).

Pro účely naší práce se nám jeví terminologicky nejvýstižnější označení v práci Zelinkové (2), a to specifické vývojové poruchy učení. (Dále již SVPU).

Etiologií SVPU se zabýval např. Selikowitz, který považuje za příčiny vzniku specifických poruch školních dovedností nedostatky ve zpracování informace. Děje se tak prostřednictvím organického či funkčního poškození mozku v důsledku spolupůsobení genetických faktorů a faktorů prostředí.

Pojednává o následujících teoriích:

A) Teorie základní příčiny, v níž rozlišuje genetické faktory a faktory prostředí.

B) Teorie poškození, malformace, dysfunkce a zpožděného dozrání mozku

Do této kategorie řadí:

- Teorii nezjistitelného poškození mozku
- Teorii menší malformace mozku předpokládá, že během vývoje byly deformovány určité části mozku a došlo ke změně v jejich umístění a rozdělení nervových buněk. To mělo za následek nižší efektivitu mozkové činnosti při učení.
- Teorii lehké mozkové dysfunkce

Popisuje abnormální vlastnosti a množství neurotransmiterů, které zabezpečují kontrolu funkcí mozku předáváním podnětů mezi nervovými buňkami. Tyto abnormity narušují schopnost mozku učit se.

- Teorii zpožděného dospívání mozku

Vysvětluje, že některé oblasti mozku ještě neprošly změnami, a následkem toho dochází ke zpoždění v jedné nebo více oblastech učení.

C) Teorie selhání mozkové dominance říká, že specifické vývojové poruchy učení vznikají tím, že se jedna hemisféra nestane dominantní nad druhou.

D) Teorie vadného zpracování informací uvádí, že některé vady ve zpracování informací jsou důsledkem, nikoliv etiologií specifických poruch učení (5).

Kučera se věnoval vymezení etiologie SPU v Psychiatrické léčebně v Dolních Počernicích (jednalo se o první skupinu dyslektiků ošetřovaných v DP) – využil důkladné analýzy anamnestických dat, klinického obrazu a dostupných nálezů psychiatrických, pediatrických, sociálních. Sledovaná skupina se mu rozdělila na:

- 50 % dyslektiků– drobné poškození mozku – E skupina (encefalopatická). Neurologický ná-lez: řada drobných nápadností. Anamnéza svědčí o pravděpodobném poškození v období pre-, per-, postnatálním. Pediatrické vyšetření: známky orgánových malformací a funkčních poruch. Klinický obraz chování je příznačný pro LMD. Psychologické vyšetření: poruchy ve vnímání. V IQ testech názorové skóre nižší než verbální. Výrazně nižší jsou zkoušky kresebné, nápadnosti v JM, vizuomotorice, představivosti. Časté byly specifické poruchy řeči. Vlastní defekt čtení a pravopisu je těžší, náprava obtížná.
- 20 % dyslektiků– heredita – H skupina (hereditární). Nejsou zde nálezy příznačné pro LMD, zato v anamnéze poruchy sdělovacích funkcí v blízkém příbuzenstvu (SPU, poruchy řeči). Psy-chologické nálezy: názorové IQ vyšší než verbální. Kresebné zkoušky nízké jako u skupiny předešlé (nejsou ale výrazné potíže v oblasti JM, vizuomotoriky). Poruchy čtení jsou lehčího rázu než u E skupiny, náprava je rychlejší. Nejsou komplikace v chování.
- 15 % dyslektiků – HE skupina. V nálezech známky pro etiologii E, ale i H. Drobné poškození mozku nasedá na terén oslabený či jinak ovlivněný hereditárně.
- 15 % dyslektiků – neurotické nebo nejasné příčiny. Nebylo možné soudit na hereditární či encefalopatický podklad – dyslexie byla izolovaným jevem. Bylo možné usoudit, že existovala malá mozková dysfunkce, která vedla k potížím ve čtení, a tyto potíže byly posíleny neurotickými mechanismy. Jindy nešlo soudit ani na tyto spojitosti (6).

Problematice etiologie se věnují ve svých koncepcích i další autoři, jako např. Jošt, Ayersová, Frostigová. Pro účely naší práce jsou uvedené koncepce dostačující.

1.2 Historický nástin problematiky SVPU

Již ve starověku byl známo, že osvojování trivía je obtížné, a proto se hledaly efektivnější metody. Ve starém Řecku, Římě a Egyptě bylo vzdělání určeno pouze privilegovaným vrstvám obyvatelstva (3).

Pro osvojení písma byly používány navoskované tabulky, na které žáci psali tenkou hůlkou písmena. Při počítání byly používány prsty, kamínky a počítací desky podobající se dnešním počítadlům (7).

V období renesance se již některé osobnosti pokoušely hledat alternativní přístupy k výuce. Jejím zástupcem můžeme jmenovat např. Erasma Rotterdamského a jeho spis „O včasné a svobodné výchově dětí“. V tomto spisu s věnoval poznatku, že existují žáci, kterým činí problémy osvojování trivía. Toto zjištění doplnil i radami jak s těmito žáky pracovat. Doporučoval tzv. pozitivní motivaci. Příkladem bylo výroba písmen z pamlsků.

Význačnou osobností, která se věnovala alternativním přístupům v pedagogice, více než 100 let před Rousseauem byl Jan Amos Komenský, který požadoval, aby se učitelé vzdali násilných metod a respektovali přirozený rozvoj dítěte.

Dalšími významnými zahraničními osobnosti, které se zajímaly o problematiku SVPU byly např. John Locke, Johann Heinrich Pestalozzi, Johann Friedrich Herbart, Mahátma Gándhí.

Z konce 19.století jsou známy písemné zmínky o dětech, které nezvládaly bezchybně čtení a psaní na běžné základní škole (7). Termín slovní slepota použil poprvé německý internista Adolf Kussmaul. Termín použil pro pacienty, kteří následkem poškození mozku nebyli schopni číst slova při přiměřené inteligenci, dobrém zraku a neporušené řeči. Obdobou poruchu v oblast sluchového vnímání nazýval slovní hluchota.

James Hinselwood, anglický oční lékař, publikoval několik článků o slovní slepotě. Můžeme ho označit jako odborníka, které dokázal existenci dyslexie, popsal jej

klinický obraz, naznačil příčiny a podal návrh a terapii (6). Zavedení pojmu dyslexie se spojuje se jménem německého očního lékaře Rudolfa Berlina (8).

Významnou českou osobností, která se zajímala o SVPU, byl lékař Antonín Heveroch. Je považován za objevitele dyslexie na evropském kontinentě. Dyslexii považoval za jednostrannou poruchu, která se vážala k přiměřené inteligenci a vznikla postižením levého gyru angularis.

Na odkaz Antonína Heverocha navázal Otakar Kučera, který byl primářem Dětské psychiatrické léčebny v Havlíčkově Brodě (1952).

Jako psycholog zde působil Josef Langmeier, se kterým Otakar Kučera začal systematicky studovat vývojové dyslexie.

Systematickou péčí o jedince s dyslexií se věnovali v Dětské psychiatrické léčebně v Dolních Počernicích (1954). Mezi členy odborného týmu patřil speciální pedagog, logoped Zdeněk Žlab, psycholog Jaroslav Jirásek a psycholog Zdeněk Matějček.

V roce 1971 vznikla v Karlových Varech samostaná základní škola pro žáky se specifickou poruchou učení. Specializované třídy pro žáky se SVPU se staly součástí výchovně-vzdělávací systavy od roku 1972.

Pro dokreslení situace v českém školství, týkající se SVPU, níže uvádíme **adresář speciálních ZŠ pro děti se SVPU:**

Hradec Králové, Luční 838, Speciální škola pro žáky se specifickými poruchami učení

Liberec 8, Ještědská 83, Speciální základní škola pro Dys

Most, Zdeňka Štěpánka 340, Speciální ZŠ – specifické poruchy

Ostrava – Hrabůvka, Krakovská 1095, Soukromá škola pro děti s diagnózou LMD a se specifickými poruchami učení

Praha 2, nám. Míru 19, Svobodná speciální škola J. A. Komenského

Praha 5, Na Zlíchově 19, Speciální základní škola pro žáky se specifickými vývojovými poruchami chování

Praha 6 – Řepy, U Boroviček 1, Speciální základní škola pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení

Šumperk, Erbenova 16, Speciální základní škola Schola – Viva, pro děti s vadami řeči vývojovými poruchami učení a chování

Trutnov 3, Voletiny 1, Speciální základní škola pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení nebo chování

Tuchlovice, Školní 277, Speciální základní škola pro žáky se specifickými vývojovými poruchami chování a schopností učení

1.3 Legislativní rámec SVPU

Vzdělávání žáků se SVPU se uskutečňuje podle platné legislativy. Stěžejní zákon, o který se vzdělávání opírá je zákon č. 561/2004 Sb. , školský zákon, ve znění pozdějších předpisů. Školský zákon patří do práva soukromého a zabývá se různými možnostmi vzdělávání v České republice. Tento zákon nám v § 16 říká, že: dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

„Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto zákona zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání Zákon č. 561/2004 Sb.“ (9, s. 10267).

*„Zdravotním postižením je pro účely tohoto zákona mentální, tělesné, zrakové, nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a **vývojové poruchy učení** nebo chování Zákon č. 561/2004 Sb.“ (9, s. 10267).*

Dalším důležitým dokumentem je vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se **speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných**.

V dalším textu se pokusíme sestavit přehled zařízení, která se zabývají SVPU a mohou být nápomocné rodičům dětí se SVPU.

Po projevech prvních příznaků SVPU je pro dítě i pro rodiče velkou výhodou, když mohou spolupracovat s **třídním učitelem**. Je důležité najít společnou řeč. Pokud se spolupráce z jakéhokoli důvodu nedaří, mohou se rodiče obrátit na **výchovného poradce**, který je součástí pedagogického týmu na každé základní škole a je vlastně nejrozšířenější a nejdostupnější institucí pro řešení potíží žáků.

Výchovného poradce popisuje ve své práci O. Obst takto: „*Výchovným poradcem je jeden z učitelů, který absolvoval studium pro výchovné poradce, jímž získal specializaci pro výkon této funkce.*“ (10, s. 54)

Vedení základní škol může zřizovat speciální **třídy pro děti se SVPU**, které navštěvuje jen omezený počet žáků. Další možností, jak vzdělávat dítě se SVPU je jeho **integrace do základní školy**. Integrací se zabývá ve své práci V. Pokorná a vysvětluje jí takto: „*Integrace spočívá v tom, že škola pobírá na žáka určitou finanční dotaci, za kterou mu poskytuje podpůrnou péči. Integrace je zajišťována Metodickým pokynem k integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do škol a školských zařízení č. j. 16 138/98-24, Pokynem MŠMT ČR č. j. 23472/92-21/212 k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami v ZŠ, Pokynem MŠMT ČR č. j. 21 270/93-24 k zabezpečení péče o integrované děti a Pokynem MŠMT ČR č. j. 17228/93-22 k užívání širšího slovního hodnocení žáků.*“ (11, s. 304)

Třídní učitel i výchovný poradce může rodiči doporučit návštěvu **pedagogicko-psychologické poradny** (dále již PPP). Rodiče můžou navštívit s dítětem PPP i bez vědomí školy.

Rodiče se mohou také obrátit na **speciálněpedagogická centra** (dále již SPC). SPC jsou zřizována při specializovaných školách, které poskytují vzdělávání v oblasti výukových a výchovných problémů dětí s dalším zdravotním postižením. (11)

Další institucí, kde mohou rodiče dětí se SVPU hledat pomocnou ruku je **rodinná poradna**. Zde je zaměstnán také dětský psycholog. Poradna poskytuje podporu celé rodině.

Ve výčtu institucí můžeme pokračovat i specializovanými pracovišti pro děti se SVPU a chování, takzvaná **Dys-centra**. Tyto centra vznikly v posledních deseti letech.

Poslední z institucí, kterou bychom rádi zmínili je **Centrum po rodinu**. Ve své práci V. Pokorná uvádí, že: *„Jejich pracovní zaměření je specifické podle potřeby regionu a vlastní koncepce zaměstnanců centra.“ (11, s. 304)*

Další oblastí legislativy, která se dotýká vzdělávání a výchovy dětí se SVPU je v resortu Ministerstva práce a sociálních věcí, zákon č 108/2006 Sb. Důležitým prvkem v péči o děti se specifickými vývojovými poruchami učení jsou bezpochyby poradenské služby, poskytované jako základní nebo navazující odborné. Jedním z příkladů může být např. služby nízkoprahových zařízení, kde děti se specifickými poruchami školních dovedností mohou trávit svůj volný čas a využít pomoci sociálního pracovníka pro školní přípravu. Dále jsou v dnešní době dostupné služby neziskových organizací, které zastřešují komplexní rodinnou rehabilitaci. Jedná se například o neziskovou organizaci Člověk v tísni, dále Romodrom o.s. atd.

V resortu zdravotnictví nalezneme také oblasti, ve kterých dochází k péči o děti se specifickými poruchami školních dovedností . Jedná se o nemocnice, při kterých jsou zřízeny školy. V těchto školách jsou vzdělávány děti při probíhající léčbě nemocí, zdravotního oslabení či z důvodu tělesného postižení. Podobným příkladem se jeví léčebné ústavy, např. ozdravovny a lázeňská zařízení, kde se děti v rámci rekonvalescence po operacích nebo léčení pro zdravotní oslabení, nemoc či tělesné postižení vzdělávají. V rámci somatopedické praxe jsem navštívila Základní školu při dětské léčebně Luhačovice, kde je poskytováno vzdělávání i dětem se specifickými vývojovými poruchami učení, v rámci jejich léčebného pobytu.

Dalším příkladem ze zdravotnických zařízení je například **Centum pro rodinu a dítě**, dětská psychiatrická léčebna, Národních hrdinů 73, Praha 9, Dolní Počernice

a **Rodinné centrum FN Motol**, Dětská psychiatrická ambulance, V úvalu 84, Praha 5.

Část práce věnované legislativnímu rámci SVPU zpracovali autoři za podpory odborné literatury a také na základě vlastních zkušeností z profesního života a získaných podkladů při studiu na UPOL.

1.4 Klasifikace SVPU

V praxi se jednotlivé SVPU izolovaně většinou neobjevují, spíše v kombinaci.

V případě klasifikace SVPU nacházíme dva systémy, první, běžně užívaný na našem území, druhý je systém prezentovaný Světovou zdravotnickou organizací a je součástí 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (dále již MKN).

Klasifikace SVPU dle prvního systému:

- dyslexie
- dysgrafie
- dysortografie
- dyskalkulie

„Specifická vývojová dyslexie je porucha projevující se neschopností naučit se číst, přestože se dítěti dostává běžného výukového vedení, má přiměřenou inteligenci a sociokulturní příležitost“ (6, s. 19). Jedná se o nejčastější typ SVPU.

„Dysgrafie je porucha psaní, která postihuje grafickou stránku písemného projevu, tj. čitelnost a úpravu“ (2, s.42). Matějček ještě dodává, že dítě netrpí žádnou závažnou pohybovou či smyslovou poruchou. (6)

„Dysortografie je porucha pravopisu, představuje narušenou schopnost zvládat gramatické jevy mateřského jazyka“ (4, s. 21).

„Dyskalkulie je specifická porucha matematických schopností“ (2, s. 11).

Dále rozlišujeme méně časté a méně závažné typy SVPU, a to dyspinxii (specifická porucha kresebných schopností) a dysmuzie (specifická porucha kresebných schopností). Tyto poruchy zasahují převážně tzv. Výchovné předměty (3).

Zvlášť je vyčleňována specifická porucha motorické funkce, tedy dyspraxie.

Problematika SVPU je zakotvena v MKN pod termínem Specifické vývojové poruchy školních dovedností (kód F 81). Tato kategorie se dále člení:

F 81.0 Specifická porucha čtení

F 81.1 Specifická porucha psaní

F 81.2 Specifická porucha počítání

F 81.3 Smíšená porucha školních dovedností

F 81.8 Jiné poruchy školních dovedností

F 81.9 Vývojové poruchy školních dovedností nespecifikované (12).

1.5 Symptomatologie SVPU

Symptomatologie SVPU se ve své práci věnuje G. Smečková, která uvádí, že je velmi variabilní a má výlučně individuální charakter (3). Vitásková rozlišuje symptomy **nespecifické a specifické** (4).

Nespecifické symptomy SVPU :

- Deficity pozornosti, které mohou poskytnout všechny smyslové modality.
- Deficity paměti, především sluchové, zrakové, a to jak krátkodobé, tak dlouhodobé. Dítě může mít např. Potíže se zapamatováním grafému, zapamatováním si slovních řad, může být narušena i paměť pohybová.

- Motorické deficity. Jde především o koordinaci pohybů a poruchy jemné motoriky. Dítě např. Vyvíjí příliš silný nebo slabý tlak na psací náčiní má nesprávný úchop psacího náčiní.
- Obtíže v časoprostorové orientaci a vnímání posloupnosti. Dítě může mít potíže s odhadem, kdy daná činnost skončí, kdy začne přestávka atd.
- Poruchy senzorycké inteligence. Dítě má problémy např. Spojit hlásku s příslušným písmenem v tiskací a psací podobě.
- Obtíže v jazyce a řeči. Do této oblasti spadá snížený jazykový cit a specifické poruchy výslovnosti (artikulační neobratnost a specifické asimilace)
- Poruchy aktivity. Hyperaktivita a hypoaktivita.
- Emoční labilita se projevuje nečekanými projevy chování (např. upoutávají pozornost okolí prostřednictvím vyrušování atd.)
- Zvýšená unavitelnost se projevuje např. slzením očí

Specifické symptomy SVPU:

Specifické symptomy dyslexie:

- nápadně pomalá rychlost čtení
- záměny zvukově podobných hlásek, vizuálně podobných písmen
- pravolevé čtení
- poruchy porozumění psaného textu
- vynechávání slov, celých řádků
- komolení slov
- dvojití čtení

Specifické symptomy dysgrafie:

- vynechávání písmen, slabik, slov
- potíže při osvojování podoby písmen psacího písma
- neschopnost udržet správnou velikost písmen v psacím písmu, což vede ke komolení významu slov
- psaní v pravolevém směru
- výrazně pomalé tempo psaní

- neupravenost písemného projevu
- nižší čitelnost
- nedostatečný nebo naopak příliš silný přítlak na psací náčiní
- roztřesenost linií písmen

Specifické symptomy dysortografie:

- potíže s rozlišováním hranic slov v písmu
- potíže při rozlišování tvrdých a měkkých, dlouhých a krátkých hlásek a slabik
- opakované gramatické chyby, které neodpovídají znalosti gramatických pravidel
- vyšší chybovost v diktátech

Specifické symptomy dyskalkulie:

- potíže v třídění předmětů nebo symbolů podle jednoho nebo více kritérií
- potíže v řazení předmětů nebo symbolů podle jednoho nebo více kritérií
- potíže s pojmenováním počtu předmětů nebo symbolů různě prostorově uspořádaných
- potíže se čtením či psaním číslic
- potíže se základními početními operacemi
- potíže s řešením slovních úloh
- neschopnost pochopit rovnost některých aritmetických operací

Specifické symptomy dyspinxie:

- deformace formálních znaků kresby
- roztřesenost linií čar
- narušení proporcionality kresby
- potíže s převedením hloubky prostoru na plochu kresby
- znaky kresby jsou primitivní vzhledem k chronologickému a mentálnímu věku jedince

Specifické symptomy dysmuzie:

- neschopnost reprodukce melodie

- potíže s percepcí rytmu
- potíže s vnímáním hudebních prvků
- neschopnost pokračovat v posloupnosti hudebních prvků

Specifické symptomy dyspraxie:

- nepřesné a nekoordinované pohyby rukou či nohou
- potíže s vykonáváním každodenních činností, které jsou spojeny se sebeobsluhou (např. zavazování tkaniček, zapínání knoflíků atd.)
- potíže při sportovních aktivitách
- potíže v oblasti motoriky mluvidel (4)

Uvedený výčet symptomů SVPU specifických i nespecifických umocňuje pochopení obtíží, které si žák s sebou nese a je nucen v rámci svých možností najít vlastní cestu. SVPU žáka provázejí nejen ve škole, ale i doma, ve volnočasových aktivitách a v neposlední řadě zásadním způsobem zasahují do emocí žáka. Této problematice se budeme věnovat v další kapitole práce.

2 ŽÁK SE SVPU

2.1 Psychosociální pozice žáka se SVPU

V úvodu kapitoly vymežíme základní pojmy, kterými jsou žák, psychosociální skupina a pozice žáka, sebehodnocení.

Základní kategorií **žák** se zabývá ve své práci O. Obst, kde o žákovi hovoří jak o nejvýznamnějším zákazníkovi školy. Kvůli žákovi škola existuje a musí jej respektovat. Jeho pozice jsou definovány právy a povinnostmi, které jsou propojeny i s právy a povinnostmi rodičů. Tyto práva a povinnosti jsou uvedeny ve školském zákoně. (10)

Pojem **psychosociální** je vysvětlen ve slovníku cizích slov jako duševní, související se životem mezi lidmi. (13)

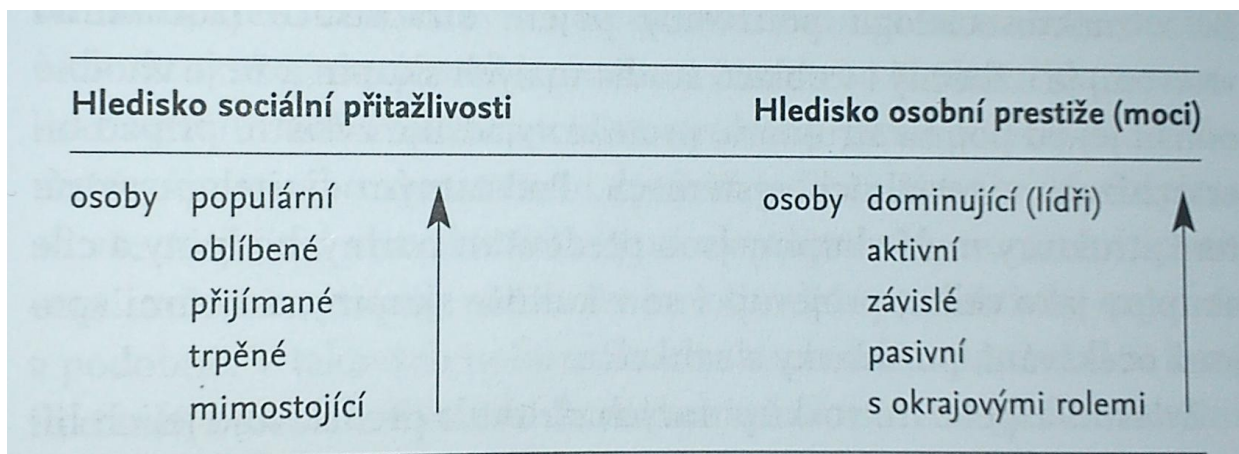
Skupinou můžeme pro účely naší práce chápat jako synonymum označení, které používá ve své práci M. Nakonečný. Jedná se o výraz **malé skupiny**. Jmenovaný autor uvádí, že „malé skupiny tvoří osoby, které se navzájem znají, navzájem spolu komunikují a jsou formálně nebo neformálně integrovány nějakým společným cílem.“ (14, s. 383) Zároveň uvádí, že malou formální skupinou jsou např. žáci školní třídy. Mezi podstatné znaky malých skupin se řadí:

- vztahy mezi členy jsou navzájem závislé – chování každého člena ovlivňuje chování každého jiného člena
- členové mají společnou ideologii – soubor názorů, hodnot a norem, které regulují jejich vzájemné vystupování (14)

Pozicí žáka ve skupině se zabývá ve své práci M. Nakonečný, kde uvádí, že je určována dvěma základními hledisky:

- sociální přitažlivost žáka
- sociální prestiží (moci)

Pro lepší orientaci v problematice uvádíme obrázek č.1, kde šipky naznačují gradaci přitažlivosti a prestiže. (14)

Obrázek 1 - gradace přitažlivosti a prestiže (14, s.407)

Sebehodnocení se zabývá ve své práci A. Petrová, která nám objasňuje, že s fungováním osobnosti každého jedince úzce souvisí sebehodnocení. Sebehodnocení tvoří stálé pozadí našeho duševního života a rozhoduje o míře naší efektivnosti a úspěšnosti naší adaptace a aktivity. (15)

Z výše uvedeného vyplývá, jak složité psychosociální postavení mají žáci se SVPU. Proto se této problematice budeme věnovat ještě podrobněji níže.

Psychosociálním postavením žáků se SVPU se zabývají různí autoři již několik desetiletí. Jedním z autorů je například V. Pokorná, která psychosociální postavení žáků popisuje takto:

Žáci se SVPU nejsou znevýhodňováni pouze tím, že s mnohem větším úsilím dosahují požadovaných výkonů ve škole. Dostávají se také do náročných sociálních situací, a jsou tedy vystaveni dvojnásobné frustraci. Prožívají svůj neúspěch a v důsledku toho nejsou dostatečně pozitivně přijímáni svým okolím (11).

S výše popsányými situacemi velmi úzce souvisí otázka emocí žáka se SVPU.

2.2 Emoce u žáka se SVPU

Problematikou emocí u žáků se zabývají autoři P. Kusák a P. Dařílek ve své práci:

Školní prostředí připravuje žáka na budoucnost, utváří most mezi hrou a prací. Ve škole se mohou vytvářet silné emocionální vazby k učitelům, spolužákům, učivu, učení apod. Základní emocionální výbavu si žák přináší z rodiny. Škola může a měl by korigovat určité emocionální stavy a zároveň některé rozvíjet. Emocionální vztahy a stavy mohou proces vyučování a výchovy na jedné straně usnadňovat, ale na druhé straně mohou proces výuky a vzdělávání oslabovat (16)

Emocionálními obtížemi žáků se zabývá ve své disertační práci Milzová, která zde porovnává skupinu žáků s emočními obtížemi a bez těchto obtíží ve vztahu k SVPU. Sledovala příznaky chování v pěti oblastech:

- funkční poruchy, které se projevovaly ve vnitřní tělesné sféře, jako poruchy spánku, pomočování, tiky, bolesti hlavy apod.
- poruchy, které se projevovaly ve vnější sféře, jako kousání nehtů, trhání vlasů apod.
- poruchy, které se týkaly pocitů a základních nálad, například stavy strachu, úzkosti, suiciduální pokusy
- poruchy v sociální oblasti, jako přehnaná žárlivost, nápadná ostýchavost, agresivita, brutalita, žhářství, krádeže
- poslední oblast příznaků poruch v emotivní sféře představovaly obtíže, které narušovaly činnost a výkon dítěte. Šlo např. o to, že dítě si nebylo schopno hrát, nedovedlo se soustředit (snížená koncentrace pozornosti), mělo denní sny a trpělo zvýšenou dráždivostí.

Milzová zjistila, že mezi dětmi s problémy v emoční sféře bylo 74,4 % dětí s deficitem v dílčích funkcích, které jsou příčinou poruch učení, zatímco ve druhé skupině, u dětí bez školních problémů, mělo obtíže v emoční oblasti jen 2,6 %. (17)

Toto mimořádně vysoké skóre nás upozorňuje na závažnost tématu naší práce.

Dalším příkladem výzkumu ze zahraničních zdrojů je dotazníková metoda, kterou zjišťoval Niemeyer (18) postoje členů rodiny, učitelů a spolužáků k dětem s dyslexií a jejich postoj k sobě samým.

- Situace v rodině: Z odpovědí žáků vyplývalo, že žáci se SVPU oproti žákům bez těchto obtíží jsou méně rádi doma, jsou častěji tělesně trestáni, častěji se doma vztekají a odporují rodičům, velmi často jsou označováni jako líní, jsou jim vyčítány špatné výkony ve škole, mají méně času na hraní a dostávají nižší kapesné. Odpovědi rodičů poukazují na to, co se dalo očekávat, že jsou mnohem častěji nespokojeni se školními výkony dětí než v kontrolní skupině. Vyjadřují svůj strach, obavy a rezignaci vzhledem k další školní kariéře svých dětí a jejich profesnímu uplatnění. Rodiče zatěžuje pomoc, kterou poskytují dítěti při denní přípravě do školy a psaní úkolů. Mnozí rodiče jsou přesvědčeni, že by jejich dítě dosáhlo lepších výsledků, jen kdyby samo chtělo.
- Postoje učitelů: Žáci s dyslexií jsou hodnoceni jako málo nadaní, nedostatečně se umějí vyjadřovat, těžce chápou a pomalu myslí, projevují málo zájmu o školní práci a jsou bez fantazie. Jejich výkony posuzují učitelé ve všech předmětech hůře než výkony dětí v kontrolní skupině. Žáci s dyslexií jsou označováni za nepozorné, líné, nepořádné při psaní úloh. Neovládají se, jsou vzpurní, uzavření, lhostejní, nesamostatní, rychle se unaví a jednají bezhlavě.
- Postoje spolužáků: Z žákovských dotazníků je patrné, že žáci s dyslexií jsou častěji terčem posměchu než ostatní žáci, častěji se cítí osamoceni a 14 % z nich nenavázalo pozitivní vztah k žádnému spolužákovi
- Postoje žáků s dyslexií k sobě samým: Žáci s dyslexií jsou přesvědčeni, že mají častěji smůlu, než jejich spolužáci. Lehce se unaví a jsou častěji smutní. Nejtíže nesou tresty rodičů. Školní úkoly jim připadají těžké, těžce se přizpůsobují škole. Na rozdíl od rodičů a učitelů si o sobě nemyslí, že jsou líní a nezpůsobilí. Přiznávají, že se snadno rozlobí, že se vztekají a s druhými dětmi nevycházejí vždycky dobře. Nepříznivě hodnotí své výkony a své vědomosti.

Tyto okolnosti spolu s nepříznivým hodnocením rodičů a učitelů působí, že žáci s dyslexií hodnotí samy sebe nepříznivě (11).

Jistě by bylo zajímavé použít stejné dotazníkové metody u v našem českém školství, ale to není cílem naší práce.

V naší práci můžeme pokračovat s pomocí citátu z práce Z. Matějčka, který krásně vykresluje přístup učitelů k dětem se SVPU. *„Páni učitelé a paní učitelky velmi často předkládají rodičům v takovýchto případech jednoduché vysvětlení: „Kdyby chtěl, tak by mohl! Chytrý, ale lajdák!“ Při psychologickém vyšetření se však velkou většinou zjistí, že není ani chytrák, ani lajdák, ale že je to docela normální a docela snaživý kluk, jen s inteligencí trochu slabší nebo velmi nerovnoměrně rozvinutou. Že se na takové dítě z neporozumění snesou nejrůznější výčitky a tresty, je bohužel pravidle, takže pak psychologové mají dost práce nejen s nápravou obtíží v učení, ale i s neurotickými nebo jinými neblahými následky oněch výchovných zákroků“.*(19, s. 62)

S výše uvedeným výrokem můžeme jen souhlasit a přímo nás nabádá k dalšímu komplexnímu zpracování náhledu, které uvádí ve své práci V. Pokorná a velmi pěkně prezentuje proces, který se rozbíhá okolo žáka s SVPU.

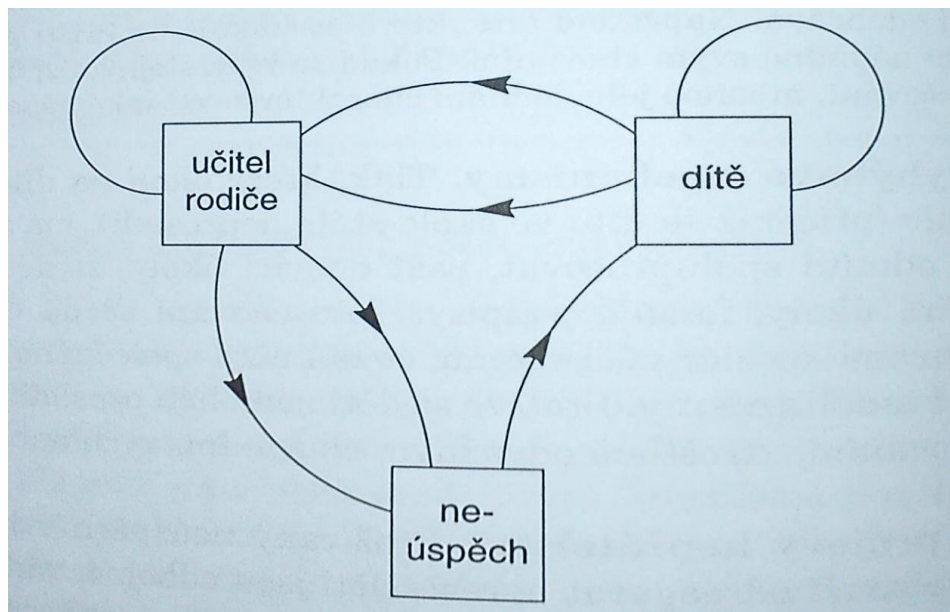
2.3 Začarovaný kruh poruch učení

Velmi podrobně a přesvědčivě problematiku vlivu školních neúspěchů u dyslektiků popisuje ve své práci V. Pokorná. Teoreticky podepřený nápravný projekt nese jméno

Začarovaný kruh poruch učení.

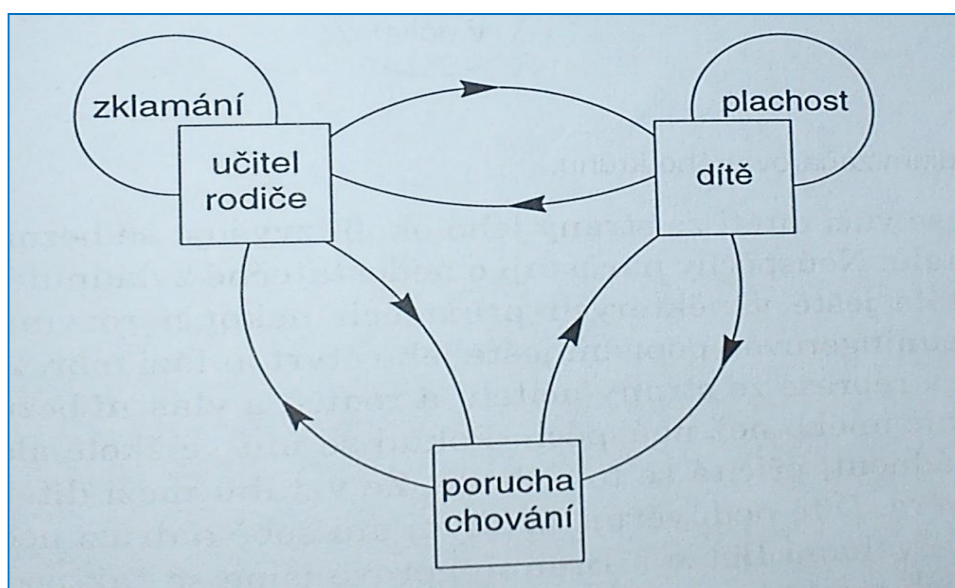
Tento kruh se utváří ve čtyřech stádiích. Na počátku, když žák vstupuje do školy, je vše v pořádku. Učitel, rodiče ani žák nepředpokládají žádné obtíže. Když však žák nedosahuje odpovídajících výkonů, i přes snahu rodičů a pomoc učitele, začíná se roztáčet první začarovaný kruh. Neúspěch v tomto stádiu působí dvěma směry. V první řadě snižuje sebehodnocení žáka a ve druhé řadě působí i na sociální vztahy, protože neúspěch žáka vnímají jak jeho spolužáci, tak rodiče i učitel. Učitel i rodiče žákovi pomáhají, aby překonal svoje obtíže, zároveň jej však kritizují, a tak působí na sebehodnocení žáka. Žák na svoje postavení začíná reagovat. Jeho reakce mají sociální

dopad. Už nejde jen o to, že je žák neúspěšný, ale obtíže se začínají projevovat i na sociálním poli. Od tohoto okamžiku vidí učitelé jen poruchy chování. (11)

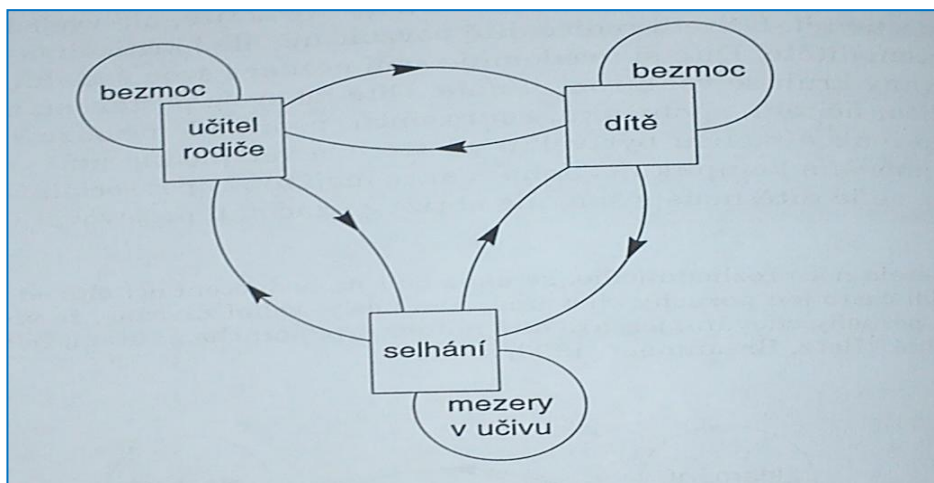
Obrázek 2 - první začarovaný kruh poruch učení (11, s.150)

Začarovaný kruh se začíná roztáčet. Nepřiměřené reakce žáka vyvolává ještě důraznější reakci učitelů a rodičů, která se vrací k žákovi. Tato druhá fáze stojí na počátku rozvoje neurotického chování dítěte, protože dochází k systematickému narušování jeho sebehodnocení. Objevuje se zklamání na straně učitelů, rodičů a ostatních, kteří žáka obklopují. Žáka tento proces dovádí do konfliktní situace, kterou neumí řešit. Školní neúspěchy se množí. Nastává další kvalitativní změna. Žák začíná mít zákonitě strach, který zvyšuje jeho nejistotu a schopnost soustředit se.

Obrázek 3 - druhý začarovaný kruh poruch učení (11, s.151)

Žák začíná propadat panice, když má podat jakýkoli výkon. Strach vyvolává zábrany, které přispívají k prohloubení neúspěchu, neúspěch zvyšuje strach. Vůči žákovi se zvyšují represe ze strany jeho okolí, zvyšuje se žákova bezmoc a bezmoc učitelů a rodičů. Neúspěchy se zvětšují o nedostatečně zvládnuté učivo.

Obrázek 4 - třetí začarovaný kruh poruch učení (11, s. 152)

Tím však stále ještě většinou nekončí rozvinutý začarovaný kruh. Dlouhodobé neúspěchy, tlak a represe ze strany učitelů a rodičů a vlastní žákova bezmoc způsobuje, že žák neočekává nic jiného, než vlastní neúspěch. Ze vztahů žáka s jeho okolím se vytrácí důvěra. Žák nedůvěřuje ani sobě ani okolí a okolí nedůvěřuje jemu.

Začarované kruhy představují systémové pojetí SVPU. Ukazují názorně propojenost jednotlivých systémů:

- vnitřní systém sebehodnocení žáka
- systém rodiny s jejími nároky a očekáváním
- systém vzdělávání, který reprezentuje škola se svými nároky na výkon žáka (11)

Z pracovní praxe autorky práce vyplývá, že někteří rodiče se smíří s tím, že jejich dítě má SVPU a požadují pouze tolerantnější přístup učitelů ve škole. Neuvědomují si však, jak nesnadnou cestu v budoucnu bude mít jejich dítě, pokud si neautomatizuje čtení, psaní a nenaučí se počítat. Jiným příkladem z praxe je běžná situace, že i přes to, že dítě má diagnostikována SVPU, učitelé na doporučení PPP neberou ohled, snad proto, že sami nechápou závažnost problému. Jsou dokonce tací, kteří žáky se SVPU zesměšňují.

Na druhou stranu se autorka setkala ve své praxi i s letitými učiteli, zkušenými pedagogy, kteří práci s žáky se SVPU zvládali na podkladě jakési učitelské intuice a dokázali tyto žáky motivovat a ukázat jim reálný směr jejich školní cesty. Tímto směrem je bezesporu také profesní orientace žáka se SVPU. Této tematiky se dotkneme v další kapitole.

3 PROFESNÍ ORIENTACE ŽÁKE SE SVPU

Profesní orientací je podle Průchy, Walterové a Mareše „*Utváření a rozvíjení reálného profesního cíle a perspektivy mladého člověka a vlastností a schopností významných pro proces volby povolání, jeho vykonávání a event. rekvalifikace. Profesní orientace je také jedním z úkolů, které plní výchovné poradenství pro žáky základních, středních a speciálních škol. Zajišťují ho odborná zařízení výchovného poradenství, školy, podniky a úřady práce*“ (20, s. 181).

3.1 Výchova k volbě povolání

Výchova k volbě povolání je součástí všeobecného vzdělávání, které zahrnuje přípravu na svět práce, postupnou profesní orientaci a pomoc při volbě profesionální s trhem práce, povinnosti a právy pracujících, vztahy na pracovišti mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, poskytuje vhled do charakteristických rysů a typů zaměstnání, seznamuje se socioekonomickým statusem profesí atd. (20, s. 278).

Přípravě žáků na volbu povolání se věnuje **samostatný tematický okruh Svět práce** (součást *vzdělávací oblasti Člověk a svět práce*), který svým pojetím navazuje na vzdělávací oblast Výchova k volbě povolání, povinně zařazenou do předešlých vzdělávacích programů (např. Základní škola, Obecná škola, Národní škola aj.). Vzdělávací oblast Člověk a svět práce utváří a rozvíjí u žáků potřebné **klíčové kompetence pro volbu povolání** tím, že je vede k:

- pozitivnímu vztahu k práci;
- chápání práce a pracovní činnosti jako příležitosti k seberealizaci, sebeaktualizaci a k rozvíjení podnikatelského myšlení;
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce;
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro volbu vlastního profesního zaměření, pro další životní a profesní orientaci a pro uplatnění na trhu práce.

Hlavním obsahem profesní orientace žáků v době docházky do základní školy je podle RVP ZV příprava k volbě dalšího studia na středních školách a příprava na povolání.

Tematický okruh Svět práce přináší žákům komplexní informace z oblasti světa práce, učí je s nimi pracovat a na základě nich se i dále správně a samostatně rozhodovat o volbě budoucího profesního zaměření a o výběru vhodného povolání.

Kromě získávání znalostí je pozornost zaměřena na **sebepoznávání**, utváření **a rozvíjení praktických dovedností** a žádoucích **osobních vlastností žáků**, které jsou důležité při rozhodování o významných životních krocích, při plánování budoucnost.

Tematický okruh připravuje žáky na přechod ze základní školy na školu střední a do zaměstnání, učí je přebírat odpovědnost za své rozhodování a adaptovat se na možné změny v rámci tohoto rozhodnutí či na změny budoucích životních podmínek. Uvedené dovednosti přesahují horizont správné volby povolání a profesní orientace. (21)

Zvláště náročné je rozhodování žáků se SVPU a dalšími formami znevýhodnění a postižení. Volba povolání u nich probíhá komplikovaněji než u ostatních vrstevníků a navíc citlivěji vnímají všechny problémy, které jsou s ní spojeny.

V. Pokorná ve své práci uvádí: „ *Když dítě se specifickými obtížemi učení opouští školu, jeho starosti a problémy nekončí. Tyto děti sice doufají, že na učňovské škole nebude taková konkurence a jejich školní nedostatky nebudou tolik nápadné. Mohou se domnívat, že se prosadí při praktickém vyučování, ale ani to není jisté. Mezi učiteli na středních odborných učilištích je jen velmi málo těch, kteří se zabývají specifickými poruchami učení, a kteří by tedy mohli dítěti porozumět a pomáhat mu*“. (11, s. 20)

Z výše popsaného vyplývá, že problematika žáka se SVPU je velmi složité a živé téma, které si zaslouží pozornost všech složek životního prostoru, obklopujícího žáka se SVPU. Některé oblasti můžeme jen těžko ovlivnit, pomoc žákovi se SVPU, jeho rodičům, ani učitelům není jednoduchá. Téma naší práce se nám jeví jako právě podaná pomocná ruka všem jmenovaným, a to v oblasti technických pomůcek pro reedukaci SVPU.

4 TECHNICKÉ POMŮCKY VYUŽÍVANÉ PRO REEDUKACI SVPU

Tématem práce jsou technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU v mikroregionu Konicko. V této souvislosti je žádoucí provést vymezení pojmů reedukace, technické pomůcky a vymezení souvisejících pojmů technika a didaktické prostředky.

Reedukace ve své podstatě znamená převýchovu, znovu obnovenou výchovu. Označujeme tímto pojmem soubory speciálně pedagogických postupů, metod práce zaměřených na rozvoj porušených nebo nevyvinutých funkcí. Příležitější název by byl spíše reedukace porušených funkcí potřebných pro čtení, psaní a počítání nebo reedukace percepčně motorických funkcí (1).

„Reedukační proces tedy znamená postupný rozvoj, zlepšování úrovně porušených nebo nevyvinutých funkcí potřebných pro čtení, psaní, počítání (např. rozvoj porušených funkcí zrakového vnímání). Jeho výsledkem ale není pouze rozvoj těchto funkcí a vytvoření potřebné dovednosti na přijatelné úrovni, nýbrž je zaměřen i na plnou nebo alespoň částečnou kompenzaci problematiky plynoucí ze specifické poruchy učení“ (22, s. 23).

Formulovat podstatu pojmu technika je nesnadné a závisí i na vnímání vyjádření jádra tohoto pojmu.

Způsoby vysvětlení pojmu technika předkládají ve svých pracích autoři, jako je J. Kropáč, Furmanek, Wolffgramm aj.

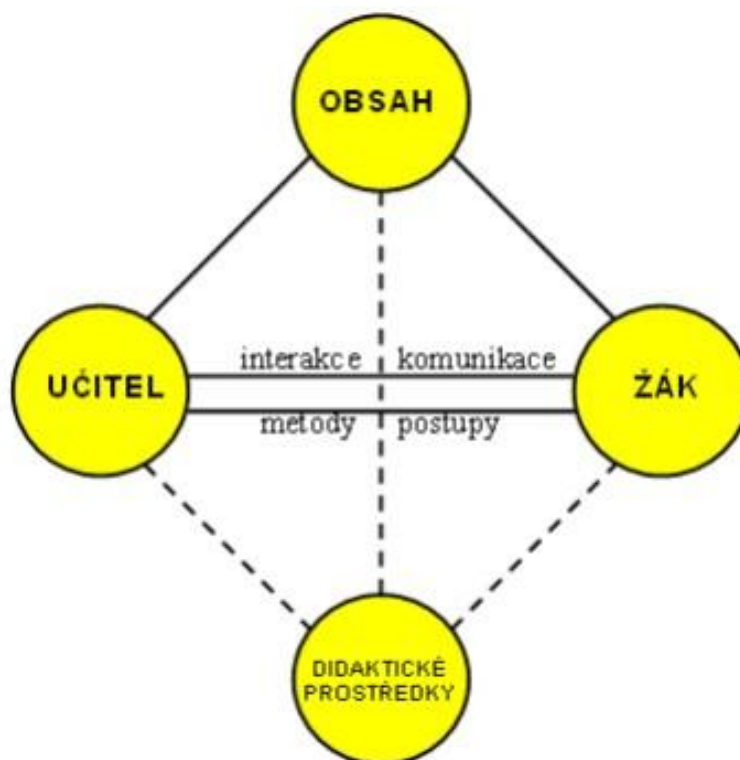
Techniku a její určující prvky, tedy projevy jejích základních zákonitostí popisuje právě zmiňovaný autor Wolffgramm. Jde o jednotu přírodních a společenských momentů v technice, určenost techniky, komplexní charakter techniky, mnohost možností technologických řešení.

Pro účely této práce se nám jeví nejvhodnější vymezení pojmu technika práce J. Kropáče, který uvádí: „*Termín technika (z řeckého slova techné, znalost a obratnost*

v práci řemeslné i umělecké) označuje rozsáhlou, složitou a obtížně ohraničitelnou oblast světa, v níž žijeme. Formulovat definici tohoto pojmu je proto nesnadné, v literatuře a ve slovnících se lze setkat s dlouhou řadou vymezení technika“ (23, s. 1).

Mezi nejvýznamnější přístupy k vyjádření obsahu pojmu technika patří dle téhož autora toto vymezení: „Technika je souhrn ve prospěch člověka uměle vytvořených prostředků lidské činnosti a souhrn postupů a způsobů činností prováděných při jejich výrobě a užití“ (23, s. 1). Jedná se o vymezení pojmu technika v širším pojetí.

Didaktické prostředky můžeme charakterizovat podle J. Maňáka tímto způsobem: Jedná se o předměty a jevy sloužící k dosažení vytyčených cílů. „K didaktickým prostředkům patří i materiální prostředky zajišťující, podmiňující a zefektivňující průběh vyučovacího procesu“(24).

Obrázek 5 - pozice didaktických prostředků výuky dle J. Maňáka (24)

Obrázek 6 - dělení didaktických prostředků dle Greschwindera (25)

Didaktické prostředky můžeme dělit na materiální a nemateriální. Za nemateriální didaktické prostředky jsou považovány vyučovací metody, organizační formy nebo vyučovací zásady. Pro účely naší práce jsou pro nás zásadnější materiální didaktické prostředky, do kterých zahrnuje autor vyučovací pomůcky, žákovské pomůcky a technické výukové prostředky (25).

V. Rambousek dělí materiální didaktické prostředky detailněji než J. Gerschwinder a to konkrétních šesti kategorií:

1. Učební pomůcky (učebnice, modely, výukové programy a prezentace, audio a video záznamy atd.)
2. Metodické pomůcky (materiály pro učitele: metodické příručky, literatura atd.)
3. Zařízení (školní nábytek, nářadí, měřicí a laboratorní přístroje atd.)
4. Didaktická technika (zařízení pro prezentaci učebních pomůcek)
5. Školní potřeby (spotřební nebo krátkodobý charakter, sešity, psací potřeby atd.)
6. Výukové prostory (učebny, tělocvičny, hřiště atd.) (26)

Jestliže chceme vyjádřit, jak chápeme pojem **technické pomůcky**, který je důležitý pro předkládanou práci, využijeme myšlenku, která vyplývá z přístupu J. Kropáče. **Technické pomůcky** představují uměle vytvořené prostředky lidské činnosti, které učitel používá jako materiální prostředky rozvoje vzdělávaného žáka.(23) Tedy vlastně i žáka se SVPU, který se uskutečňuje v rámci realizace výuky uskutečňované v MŠ, ZŠ, SŠ.

Z propojení výše uvedeného vyplývá, že střešním pojmem související s technickými pomůckami jsou didaktické prostředky materiální.

Slovní spojení technická pomůcka budeme tedy pro účely naší práce takto chápat.

4.1 Dělení technických pomůcek pro reedukaci SVPU

Při orientaci ve zvoleném tématu práce jsme se dostali k zajímavým poznatkům. Nikde jsme neobjevili dělení technických pomůcek pro reedukaci SVPU. Víme tedy, kam technické pomůcky zařadit v systému didaktických prostředků, ale není zpracovaný návod, jak je rozdělit. Při promýšlení koncepce, jak k dělení přistoupit jsme postupovali dle níže uvedených hledisek hodnocení:

- **HLEDISKO DOSTUPNOSTI (CENOVĚ)**

nabízené hledisko jsme vyhodnotili jako nepříliš vhodné vzhledem k tomu, že pokud budeme dělit technické pomůcky podle ceny, byla by stížena orientace např. pro rodiče, kteří nemusí být v otázkách SVPU odborníci a těžko by se orientovali ve výčtu položek seřazených pouze podle ceny

- **MATERIÁLOVÉ**

materiálové dělení se nám jeví z hlediska technického jako zajímavé, ale opět narážíme na problém orientace neodborníků v nabídce. Jako problematické se u tohoto hlediska jeví i technické pomůcky složené z více materiálů, např. tužka s platovou násadkou pro

správný úchop psací potřeby bychom zařadili do dřeva nebo plastu? Takových příkladů bychom mohli uvést mnoho.

- **JEDNODUCHOSTI**

vzhledem k individuálním potřebám žáků se SVPU jsme nakonec toto hledisko také opustili, protože co je jednoduché pro jednoho žáka, může být složité pro žáka jiného. Narážíme opět na problém v rozmanitosti SVPU, jejich individuálních projevů a nemožnosti jasné kategorizace podle jednoduchosti

- **DLE VYUŽITÍ (PRO KONKRÉTNÍ SVPU)**

sloučením výše vyjmenovaných hledisek se nám ukázalo jako nejvhodnějším řešením rozdělení technických pomůcek používaných pro reedukaci SVPU hledisko využití pro konkrétní typ SVPU.

Tímto hlediskem se budeme níže zabývat a pokusíme se co nejpřehledněji toto hledisko zpracovat.

4.2 Dělení technických pomůcek dle využití pro konkrétní

SVPU

Hledisko dělení technických pomůcek dle využití pro konkrétní SVPU si zaslouží ještě zmínit věk dětí. Problematikou SVPU v předškolním vzdělávání a na nižších stupních základních škol (dále již ZŠ) se zabývá Sindelarová, která apeluje na nutnost včasné a komplexní diagnostiky (27). Sindelarová vzhledem ke svému profesnímu zaměření klinické psycholožky a psychoterapeutky popisuje diagnostické nástroje, oblasti tématu předkládané práce dělení technických pomůcek se však nedotýká. Pokusíme se popsat technické pomůcky používané pro reedukaci SVPU tak, jak jsme získali informace k tomuto tématu v pedagogicko-psychologické poradně v Prostějově a na webových stránkách Dys centra Praha.

V dalším textu pouze stručně vyjmenujeme nejpoužívanější technické pomůcky a bližší specifikaci i s obrázky uvádíme v příloze předkládané práce.

Při výběru technických pomůcek používaných pro reedukaci SVPU začneme v oblasti dyslexie, která je nejčetnější svým zastoupením v řadě SVPU. Jak jsme poznamenali již v předchozím textu, tzv. „čisté“ formy jednotlivých SVPU těžko nalezneme, proto se některé technické pomůcky budou vyskytovat ve více případech jednotlivých SVPU.

Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU – **DYSLEXIE:**

- **Piktogramy a symboly**
- **Amos – čeština v kostce**
- **ABC do školy CD-ROM**
- **Bzučák**
- **Okénko na čtení**
- **Čtecí záložka**
- **Záložka autíčko**
- **Okénko na čtení**
- **Logico Piccolo**
- **Začínáme číst, část 1**
- **Čtení, psaní, malování 2. (29)**

Vyjmenovali jsme jen několik technických pomůcek používaných pro reedukaci dyslexie. Podobně budeme pokračovat v dalším textu s výčtem některých technických pomůcek používaných pro reedukaci dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie, opět podrobnější informace budou uvedeny v příloze předkládané práce.

Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU – **DYSGRAFIE**

- **Gelový roller Stabilo Cult Dynamic**
- **Fixy Stabilo Trio Scribbi**
- **Gelové pastelky**
- **Koule na kreslení**

- **Nástavec Stetro**
- **Nástavec Write Grip pro leváky**
- **Pero shark**
- **Plastové pastelky do dlaně**
- **Pero shark**
- **Trojhranná tužka slabá**
- **Trojhranné pastelky**
- **Speciální sešit pro dysgrafiky**
- **Psaní mě baví (29)**

Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU – **DYSORTOGRAFIE**

- **Opět můžeme zařadit ABC do školy CD-ROM**
- **Bzučák**
- **AMOS Čeština v kostce MAXI**
- **Černý Petr a Červená Pepča**
- **Deska na nácvik di-dy, ti-ty, ni-ny**
- **Interaktivní hmatové pomůcky – soubor**
- **Hrajeme si s písmeny - Rozlišování hlásek**
- **Kartičky vyjmenovaná slova po B, L, M, P, S, V, Z**
- **Pexeso (29)**

S výčtem technických pomůcek používaných pro reedukaci SVPU bychom mohli pokračovat dál i u ostatních SVPU. Smyslem naší práce však není sumář technických pomůcek. Navazovat v naší práci bude úsek věnovaný využití informačních a komunikačních technologií při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

4.3 Využití informačních a komunikačních technologií při vzdělávání žáků se SVPU

Počítačové programy určené pro děti s rizikem dyslexie a žáky s diagnostikovanými SVPU se často zaměřují na reedukaci dílčích deficitů v oblasti zrakového a sluchového vnímání, v oblasti prostorové orientace, mají podpořit rozvoj paměti a pozornosti žáků se SVPU, ale i reedukaci specificky narušené schopnosti číst, psát, počítat, osvojovat si gramatická pravidla apod.

Mezi programy, jež mají předcházet vzniku SVPU, patří např. Hry pro rozvoj myšlení a řeči. Jedná se o program z řady **Chytré dítě**, jenž je určen předškolním dětem ve věku 3–7 let a má za úkol podpořit psychický vývoj dítěte a systematickou přípravou usnadnit jeho přechod do školy. Program umožňuje modifikovat tempo osvojování poznatků a tím respektovat individuální schopnosti a dovednosti žáka, jakož i jeho aktuální stupeň poznání. (28)

Mezi programy preventivního charakteru lze ve vztahu k SPU zařadit i program **Naslouchej a hrej**. Jedná se o program, jenž si klade za cíl rozvíjet u dětí předškolního věku (ale eventuálně i u starších věkových kategorií) sluchovou paměť, jež je předpokladem pro osvojování nových poznatků v rámci edukačního procesu, neboť sluchová paměť tvoří, spolu s jinými druhy paměti, základ pro myšlení a schopnost učení. Kvalita sluchové paměti také ovlivňuje schopnost jedince učit se cizím jazykům. Kromě sluchové paměti je cílem programu podpořit schopnost, popř. cíleně trénovat diferenciaci zvuků a tónů. Tato schopnost je velmi důležitá zejména při osvojování hlásek mateřského jazyka. Jejich osvojení je předpokladem k úspěšnému rozvoji řeči a později i k osvojení specifických dovedností, jako je čtení a psaní. (29)

Za komplexně pojatý program, jenž nabízí dětem a žákům s SVPU podporu pro rozvoj ve čtyřech základních oblastech, v nichž zpravidla vykazují deficity, lze považovat program **DysCom** (CDROM). Program je zaměřen na rozvoj orientace (pravolevé, prostorové, směrové, časové, nácvik posloupnosti v řadě) a dále i na podporu zrakového vnímání: Cíleně rozvíjí nebo reedukuje zrakové vnímání – zaměřuje se na rozlišování inverzních tvarů, dále pak na diferenciaci figury a pozadí, na rozlišování písmen, slabik

a slov, jakož i na nácvik zrakové pozornosti, mj. dále podporuje vnímání prostorové, rozvíjí pravolevou orientaci, podporuje rozvoj vizuomotoriky atp. Program má dále sloužit k podpoře čtení (čtenářských dovedností) od prvního seznámení s písmeny v prostředí MŠ, popř. v přípravných ročnících školy základní, přes osvojování čtenářských dovedností na prvním stupni základních škol (prostřednictvím analyticko-syntetické metody čtení) až po čtení ucelených textů na druhém stupni základní školy, popř. speciálních základních škol. Nechybí zde prostor pro cvičení zaměřená na rozvoj fonetickofonologické, lexikálněsémantické a gramatickosyntaktické jazykové roviny. Konkrétně se jedná o rozvíjení gramatické, obsahové stránky jazyka a fonemického uvědomění se zaměřením na jazykové dovednosti, které jsou náplní vzdělávacích programů na prvním stupni základních škol či programů speciálních základních škol; v této části je vytvořen prostor pro opis slov i vět, doplňování háčků a čárek, jsou zde cvičení zaměřená na procvičování hranic slov, doplňování párových hlásek, psaní i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, ve vyjmenovaných slovech, v koncovkách podstatných a přídavných jmen a v příčestí činném (shoda podmětu s přísudkem v minulém čase), procvičováno je psaní skupin bě/bje, vě/vje, mě/mně, psaní předložek s, z a předpon s, z, vy, určování slovních druhů, vyhledávání podmětu a přísudku atp. (29)

Výčet uvedených programů využitelných v rámci diagnostiky, reedukace či kompenzace SVPU samozřejmě není konečný. Další z programů lze nalézt např. na stránkách Dyscentra (29). O využitelnosti těchto programů v praxi je možné se informovat také ve školách, jež jsou zřízeny pro žáky se SVPU. (28)

Ve školním prostředí (zejména ve speciálních třídách určených pro žáky se SVPU), ale i ve školských poradenských zařízeních lze využít program **Dyslexie I., II., III.** Jedná se o program, který lze využít k procvičování kvality zrakové percepce žáků, schopnosti tvořit slabiky a slova (reedukace potíží tvarového vnímání a syntézy hlásek ve slově) a čtení textu s podporou „metody okénka“, přičemž okénko je zde nahrazeno možností opakovat expozici slov po částech. (29)

Z dalších programů lze uvést např. programy **Písmena a Slabiky**. Jedná se o dva paralelní programy, jež se zaměřují na identifikaci malých a velkých písmen, na jejich vizuální analýzu a syntézu (tj. tvorbu slabik a slov z písmen a jejich rozklad), na rozvoj schopnosti diferencovat tvarově podobná písmena, schopnosti určovat pořadí

písmen ve větě atp. Z dílčích úkolů je zde realizován opis slov, dále je určováno první písmeno (slabika) zobrazeného objektu, provádí se tvorba slov dle obrázku, do slov jsou doplňována písmena, probíhá identifikace chybných písmen/slabik ve slově, žáci se učí rozlišovat vizuálně podobná slova a sestavovat slova z písmen uvedených v tabulce. (29)

Podobně zaměřeným programem je program **Písmohrátky**. Jedná se o program pro žáky s SVPU. Cvičení a hry, které program obsahuje, jsou určeny k odstranění kinetických a statických reverzí, k nácviku čtení pomocí analytickosyntetické metody, k procvičení pravolevé orientace a k podpoře analýzy a syntézy na bázi postřehování a fixace. (29)

V oblasti podpory edukace dyslektických žáků lze využít také programy **Škola hrou I., II.** Tento program slouží k procvičení látky z českého jazyka nestandardním způsobem. V prvním z uvedených programů je procvičováno rozlišování délky slabik, dělení slov na slabiky a vět na slova, rozlišování měkkých a tvrdých souhlásek a spodoby znělosti. Druhý z programů je určen pro starší žáky a je zaměřen na procvičování základních gramatických jevů (29).

Mezi programy využitelné na prvním stupni základní školy patří např. program **ABC do školy**, který je určen pro žáky prvního a druhého ročníku, u kterých je třeba podpořit některé funkce, které se integrují při výuce počátečního čtení, psaní a fonologického uvědomění. Program lze využít také jako stimulační, a to u dětí raného školního věku s pomalejším či nerovnoměrným vyzráváním centrální nervové soustavy, ale i u dětí s odkladem školní docházky, u nichž má podpořit rozvoj zrakového vnímání, sluchového vnímání, fonologického uvědomění, posílení koncentrace pozornosti, vnímání časové posloupnosti atp., a to vše s využitím propojení grafické a mluvené podoby řeči s oporou o obrázky. Program má dvě základní části, tj. část zaměřenou na rozvoj zrakového vnímání (na rozlišování tvarů, vnímání figury a pozadí, rozvoj zrakové paměti, rozvoj pravolevé orientace, prostorového vnímání, vizuomotoriky, koncentrace pozornosti) a část zaměřenou na rozvoj jazykových dovedností: čtení, psaní, ale i pasivní a aktivní slovní zásoby, schopnosti aplikovat gramatická pravidla, schopnosti vyjádřit komunikační záměr; dále je pozornost věnovaná verbální fluenci, fonologickému uvědomění, kvalitě artikulace, schopnosti rytmizace a všeobecné informovanosti. Program využívá pro přenos základních informací princip multisenzoriality

a dětem tak zprostředkovává hravou formou zkušenosti s psaným a mluveným jazykem, a to od písmen až po souvislé texty (29).

I žáci s SVPU se učí cizím jazykům, ale s ohledem na deficity dílčích funkcí se u nich (podobně jako v českém jazyce) objevují značné obtíže při osvojování psané/čtené podoby jazyka a gramatických pravidel.

K podpoře edukace, procvičování apod. mohou v oblasti anglického jazyka sloužit programy **Angličtina bez bariér**. Jedná se o elektronickou obdobu tištěných učebnic, jež jsou však uzpůsobeny tak, aby minimalizovaly problémy, které vznikají dyslektikům při výuce cizímu jazyku. Je zde vytvořen prostor pro skupinovou i samostatnou práci a kladen důraz na podporu zrakové a sluchové analýzy a syntézy. Součástí programu je také nápověda – pokud si žák neví rady se zadaným úkolem, využije nápovědy, aby neudělal chybu s chybou nepracoval a nezafixoval si ji. Prostřednictvím tohoto programu si žáci s SPU osvojují jak psanou, tak i zvukovou podobu jazyka, procvičují si čtení, psaní i vlastní výslovnost. (29)

Podobně je koncipovaný i program **Jazyky bez bariér – Angličtina**, jenž představuje speciální výukový program angličtiny pro děti a mládež s SVPU, zejména pak s diagnózou dyslexie. (29)

K procvičení slovní zásoby lze využít program **English Dictionary**. V podstatě se jedná o obrázkový mluvicí slovník. Slovník, který je možné využít již při práci s tříletými dětmi, obsahuje 700 pojmů, jež jsou rozčleněny do 36 tematických kategorií. V každé z nich jsou zobrazeny podstatné pojmy vztahující se ke společnému tématu. Každá kategorie je uvedena obrazovkou s ústředním obrázkem, okolo kterého jsou zobrazeny malé obrázky vybraných předmětů. Při kliknutí na zvolený předmět se objekt zvětší a zazní jeho pojmenování a zároveň se objeví i textový záznam slova. Autoři programu vhodně využívají multisenzoriálního principu, jenž má zvýšit potenciál žáků pro fixaci a automatizaci slovní zásoby. (28)

K podpoře rozvoje předmatematických a matematických dovedností lze využít program **Než začne matematika** z řady Chytré dítě. Ač se nejedná o speciální software, lze jej využít ke speciálním účelům, resp. jako diagnostický nástroj, jenž má

včasně odhalit predispozice, popř. projevy vývojové dyskalkulie. Program je koncipován jako hra, má probouzet zájem dítěte o matematické poznání a nenásilnou formou ho v této oblasti také rozvíjet. (28)

Další, dá se říci edukační programy s názvem **Matematika 1, Matematika 4+5, Matematika a geometrie 2+3** mají za úkol se zvyšující se náročností předat žákům s SVPU poutavým způsobem učivo jednotlivých ročníků základní školy. Programy staví na aktivitě a kreativitě žáka, rozvíjejí jeho samostatnost a schopnost objevovat souvislosti, řešit problémy a logicky myslet. (28)

Do oblasti podpory rozvoje matematických schopností patří i program **Objevitel**. Jedná se o program, jenž má žákům s rizikem dyskalkulie, popř. žákům s diagnózou dyskalkulie poskytnout krátkodobě, popř. i dlouhodobě specifickou výukovou podporu. Program je strukturován do čtyř částí: početní představy (prostorová orientace, orientace v čase, geometrické tvary, pojmy větší – menší, malé – velké, lehké – těžké, množství: více – méně – stejně), seznámení s čísly (pochopení vztahu mezi počtem figur a číslem, rozklad čísla, seznámení s číselnou řadou, s pozicí čísla v číselné řadě atp.), početní operace (pochopení podstaty matematických operací – sčítání, odčítání, násobení, dělení), zrakové vnímání a zábavné procvičování (cvičení na podporu paměti, pozornosti a matematických operací realizované hrou formou – pexeso, skládanky, omalovánky atp.). Program umožňuje žákům řešit graficky znázorněné úkoly, automaticky kontroluje činnost dítěte při plnění úkolu a umožní mu pokračovat dál pouze tehdy, pokud úkol splnilo dobře. V opačném případě jej navádí k opravě chyby. (29)

Závěrem lze konstatovat, že speciální softwarové programy by měly být běžnou součástí výukového prostředí žáků se SPVU, a to na všech typech a stupních škol. Ze strany žáků se speciálními vzdělávacími potřebami lze tyto programy považovat za významný motivační prvek pro školní práci a současně i za prvek, jenž působí autokorekčně a zvyšuje jejich samostatnost při plnění dílčích úkolů na počítači. Je nutno podotknout, že výběr speciálního softwaru vždy záleží na erudici vyučujícího. V jeho kompetencích je následně také to, jakým způsobem zakomponuje využití výukového či jiného speciálního programu do schématu vyučovací jednotky, popř. zda upřednostní práci se speciálními vzdělávacími programy v rámci domácí přípravy žáka. Ze strany

pedagoga pracujícího se speciálním softwarem je při jeho aplikaci nutné sledovat nejen vytyčené vzdělávací cíle a rozvoj dílčích schopností, dovedností a kompetencí, ale i možnosti a specifické zvláštnosti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a na jejich základě (v případě potřeby) využití speciálních programů modifikovat – nastavit stupeň obtížnosti plněných úkolů, zajistit adekvátní ovládání počítače apod. Pokud výběr speciálního softwaru, jakož i jeho adaptace pro vybraného žáka proběhne optimálně, stává se významným prostředkem podpory edukace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v běžných i speciálních mateřských a základních školách, popř. i následně na školách středních. (28)

3 MIKROREGION KONICKO

Mikroregion Konicko vznikl 4. listopadu 1999 ve městě Konici jako Dobrovolný svazek obcí.

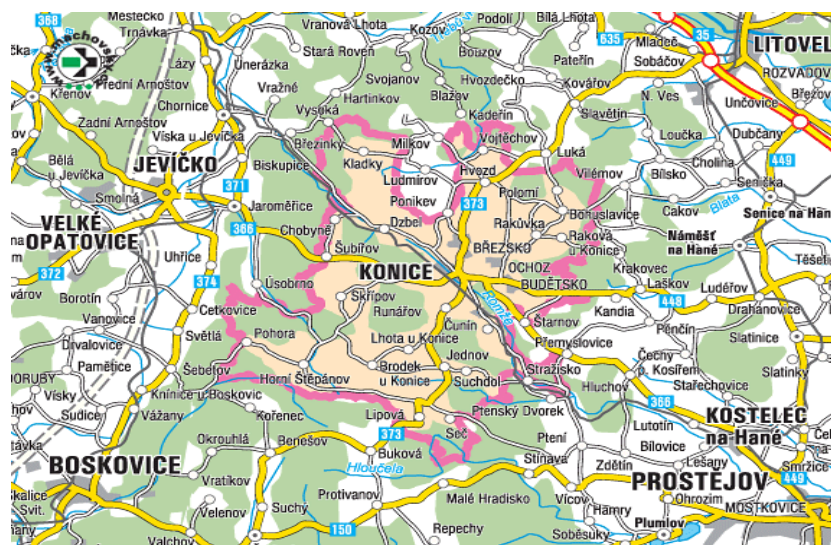
Mikroregion je právnickou osobu. Hlavním účelem jeho založení byl a je regionální, sociální a kulturní rozvoj členských obcí a samozřejmě hospodářský rozvoj a ekonomická prosperita. Mezi důležité dílčí cíle patří bezesporu i rozvoj cestovního ruchu či ochrana přírodního a kulturního dědictví, zvyšování vzdělanosti a snižování nezaměstnanosti. Centrem mikroregionu je město Konice, které jako jediné má v mikroregionu statut města.

Celková rozloha mikroregionu Konicko je 175 km², celkový počet obyvatel se pohybuje okolo 10 900.

Region Konicko je bohatý především na přírodní zajímavosti. Je tvořen z poloviny úrodnou rovinou Hané a z poloviny zvlněnou Drahanskou vrchovinou.

Mikroregion Konicko sdružuje 20 obcí:

Bohuslavice, Brodek u Konice, Březsko, Budětsko, Dzbel, Horní Štěpánov, Hačky, Hvozď, Jesenec, Kladky, Konice, Lipová, Ludmírov, Ochoz, Polomí, Raková u Konice, Rakůvka, Skřípov, Stražisko a Suchdol. (30)

Obrázek 7 – mapa mikroregionu Konicko (30)

3.1 Specifikace škol v Mikroregionu Konicko

Bohuslavice - První školní budova zde byla postavena v letech 1863-4 ZŠ Bohuslavice. Bohuslavická škola patří spíše k těm menším. V současné době má ZŠ v Bohuslavicích 7 tříd, její součástí je školní družina a školní jídelna.

Obrázek 8 – znak obce (30)

Brodek u Konice - Základní škola a Mateřská škola T. G. Masaryka Brodek u Konice byla založena již v roce 1926. Dojíždějí sem i děti ze Suchdola, Jednova a Lhoty u Konice.

Obrázek 9 – znak obce (30)

Březsko

Obec nemá vlastní ZŠ ani MŠ, děti dojíždějí do Konice. Obec nemá vlastní znak.

Budětsko

Obec nemá vlastní ZŠ ani MŠ, děti dojíždějí do Konice.

Obrázek 10 – znak obce (30)

Dzbel

Obec nemá vlastní ZŠ ani MŠ, děti dojíždějí do Konice.

Obrázek 11 – znak obce (30)

Hačky

Obec nemá vlastní ZŠ ani MŠ, děti dojíždějí do Konice.

Obrázek 12 – znak obce (30)

Horní Štěpánov

Masarykova jubilejní základní škola a Mateřská škola Horní Štěpánov, okres Prostějov, příspěvková organizace, Horní Štěpánov 300, Základní škola je jedna z větších škol v mikroregionu Konicka, a to pro 270 žáků s jídelnou a družinou. Mateřská škola Horní Štěpánov je jednotřídní mateřská škola. Mateřskou školu navštěvuje 28 dětí.

Obrázek 13 – znak obce (30)

Hvozd

Základní škola a mateřská škola Hvozd, příspěvková organizace Hvozd u Prostějova, Hvozd 84 Do školy ve Hvozdě dojíždějí žáci z Milkova, Ospělova, Ludmírova a Ponikve. Ve škole je 34 žáků. 25 navštěvuje školní družinu, což je plná kapacita zařízení. 21 dětí je v MŠ.ZŠ a MŠ ve Hvozdě patří v současnosti k typickým vesnickým malotřídkám.

Obrázek 14 – znak obce (30)

Jesenec

Obec nemá vlastní ZŠ ani MŠ

Obrázek 15 – znak obce (30)

Kladky

Základní škola a mateřská škola Kladky, příspěvková organizace

Kladky 178, Základní škola je pro žáky 1. - 5. tříd, celkem školu navštěvuje

60 žáků – 3 třídy, do MŠ dochází 20 dětí

Obrázek 16 – znak obce (30)

Konice

Základní škola a gymnázium města Konice, Konice, Tyršova 609 Základní škola a gymnázium představuje jeden právní subjekt. Základní škola je úplná, tvoří ji pět ročníků prvního stupně a čtyři ročníky druhého stupně. Gymnázium poskytuje střední vzdělání s maturitní zkouškou. Gymnázium je osmileté, člení se na čtyři ročníky nižšího stupně a čtyři ročníky čtyři ročníky vyššího stupně. Zaměření gymnázia je všeobecné. Jedná se o jedninou střední školu v mikroregionu Konicko.

Obrázek 17 – znak obce (30)

Základní škola - 17 tříd, 372 žáků, Gymnázium: 8 tříd, 203 žáků,

Mateřská škola Konice

Smetanova 202, je příspěvkovou organizací. Je samostaná, nepatří pod ZŠ. Kapacita MŠ je 100 dětí.

Lipová

Základní škola a mateřská škola Lipová, okres Prostějov,
příspěvková organizace

Suchdol u Prostějova, Lipová 71,

Obrázek 18 – znak obce (30)

Ludmírov

V obci není žádná vzdělávací instituce.

Obrázek 19 – znak obce (30)

Ochoz

V obci není žádná vzdělávací instituce. Obec nemá vlastní znak.

Polomí .

V obci není žádná vzdělávací instituce.

Obrázek 20 – znak obce (30)

Raková u Konice

MŠ Raková u Konice, Raková u Konice 85.

V obci není žádná vzdělávací instituce.

Obrázek 21 – znak obce (30)

Rakůvka u Konice

V obci není žádná vzdělávací instituce.

Obrázek 22 – znak obce (30)

Skřípov

MŠ Skřípov, MŠ je jednotřídní, kapacita je 25 dětí.

Obrázek 23 – znak obce (30)

Stražisko

MŠ Stražisko

Stražisko 25, je jednotřídní s kapacitou 25 dětí. V obci není ZŠ.

Obrázek 24 – znak obce (30)

Suchdol

MŠ Suchdol je jednotřídní, kapacita je 25 dětí. V obci není ZŠ.

Obrázek 25 – znak obce (30)

PRAKTICKÁ ČÁST

6 VYUŽÍVÁNÍ TECHNICKÝCH POMŮCEK

V teoretické části práce jsme uvedli, že pojem technické pomůcky používané pro reedukaci SVPU budeme chápat jako součást střešního pojmu materiální didaktické pomůcky. Naším cílem je zorientovat se na trhu s technickými pomůckami a využít pro tuto orientaci internetové zdroje, za první formou volného vyhledávání a za druhé dle Doporučení ke vzdělávání dítěte, žáka, studenta se zdravotním postižením, které dokládáme v příloze práce. Jako doplnění problematiky uvádíme i cvičení, ve kterém jsou technickými pomůckami vlastní těla žáků, případně jednoduché pomůcky jako tužka atd. Cvičení uvádíme jako důležitý doplněk režimu žáka, kterou je relaxace.

6.1 Technické pomůcky pro reedukaci SVPU v internetových zdrojích

jsme Vyhledali jsme nabídku firmy **DiPo**®, která uvádí:

- specializujeme se na návrhy, výrobu a prodej manipulačních didaktických pomůcek pro základní školy, které jsou určené pro samostatnou práci dětí v lavici nebo ve skupině. Naše pomůcky svými vlastnostmi naplňují požadavky nového pojetí vyučování na základních školách a jejich využití při práci s dětmi Vám pomůže s výukou a opakováním dané probírané látky a budování kladného vztahu k danému předmětu zábavnou formou učení. Jde nám především o vybudování správných návyků a pochopení probíraného učiva. Atraktivní vzhled pomůcek, učení hravou formou posiluje zájem dětí o probírané učivo. Pomůcky jsou vhodné pro děti s vývojovými poruchami učení, pro práci ve školních družinách a také na domácí přípravu dětí. Pomůcky **DiPo**® se staly oblíbenými u učitelů v malotřídních školách, kdy potřeba věnovat se jednomu ročníku a zadat samostatnou práci druhému ročníku, je často nutná.

Ceník platný od 15.2.2014

Počet kusů	Cena za kus			
	1-9	10-14	15-19	20 a více
Sleva	-	10%	15%	20%

DiPo® -Matematika

<i>DiPo® - sčítání a odčítání do dvaceti s přechodem přes desítku</i> PLUS obrázky k určování geometrických tvarů a těles	998,-	898,-	848,-	798,-
<i>DiPo® - násobení a dělení (čísla 0, 1, 2, 3, 4, 5, 10)</i> PLUS násobilkové karty DiPo ®	998,-	898,-	848,-	798,-
<i>DiPo® - násobení a dělení (čísla 6, 7, 8, 9)</i> PLUS násobilkové karty DiPo ®	840,-	756,-	714,-	672,-

Obrázek 26 – ceník firmy DiPo® (31)

Dalším příkladem internetového zdroje je firma, která se představuje takto:

- „Truhlářství Roman Bureš bylo založeno v únoru 2001 s ideou vývoje a výroby dřevěných didaktických pomůcek pro děti předškolního věku popř. pro děti handicapované.
- Ve snaze nabídnout Vám výrobky té nejvyšší kvality - již od samého počátku se orientujeme na přírodní materiál - masivní topolové, březové a bukové dřevo, které pro lepší trvanlivost pomůcek kombinujeme i s jinými materiály.
- metodicky spolupracujeme s kvalifikovanými pedagogickými odborníky, se kterými konzultujeme vývoj nových pomůcek tak, aby co nejlépe odpovídaly potřebám dnešních dětí
- pro absolutní bezpečnost prošly naše výrobky státní zkušebnou i hygienickými testy a jsou vyrobeny v souladu s požadovanými zákonnými normami - usilujeme o nabídku kvalitních výrobků bez bombastické reklamy a v přijatelné cenové hladině, aby se naše pomůcky dostaly k co největšímu počtu dětí
- po skončení školního roku zařazujeme do naší nabídky nové otestované výrobky.

- *Snažíme se nabízet kromě zcela nových výrobků i starší a osvědčené, jejichž kvalita je prověřena letitými zkušenostmi. Naše nápady se nesnažíme ochraňovat patenty, ale naopak uvítáme, pokud budou zdrojem Vaší vlastní tvořivosti.“ (32)*

Obrázek 27 – velká stojanová tabule (32)

Velká stojanová tabule s širokým didaktickým využitím. Tabule má devět otočných desek, které se otáčejí kolem své osy a na které lze magnety uchytit formát A4. Pracovní desky jsou natřeny tabulovou barvou, takže na ně lze i velmi dobře kreslit a psát křídou. Pomůcku lze výborně použít k vylučování prvků, k paměťovým úlohám, Kimovy hry, pexeso, na jedné straně příklad a na druhé straně výsledek příkladu, časová posloupnost a k mnoha dalším variantám. Tabule je vyrobena z bukového masivu. Rozměry: d.: 1230 mm, š.: 600 mm, v.: 1600 mm, tl.: 40 mm

Cena bez DPH: 7025 Kč

Cena včetně DPH: 8500 Kč (32)

V internetových zdrojích bychom našli mnoho dalších firem, které nabízí technické pomůcky, které lze použít pro reedukační práci s dětmi se SVPU. Pro jistou orientaci v dané problematice se domníváme, že je nabídka zvolených firem dostačující.

V Doporučení ke vzdělávání dítěte, žáka, studenta se zdravotním postižením (viz. příloha práce) jsme našli v části VII. s názvem : Kompenzační pomůcky, speciální učebnice, učební pomůcky pro výuku:

- „*dyslektické texty (jiné alternativní formy – Tobiáš, Michalová, Treuová, Zelinková aj.)*“ - po pátrání na internetu jsme našli, že Tobiáš je nakladatelství, Autor publikace Čtenářské tabulky je PaedDr. Josef Novák a publikace je určena k rozvíjení čtenářských dovedností žáků s dyslexií.

Michalová, Treuová a Zelinková jsou autorky odborných knih. V tomto budu musíme podotknout, že doporučení z PPP je zavádějící a pro orientaci učitele bez speciálně pedagogického vzdělání, může představovat problém a již vůbec nemůžeme mít za zlé rodiči, že se dle daného doporučení neumí orientovat. Další doporučení z této zprávy nebudeme analyzovat, protože jistě je na první pohled patrné, že by mělo obsahovat u doporučené literatury jednoznačné identifikační znaky, který je ISBN, nakladatelství a další. Je jisté, že učitel, který chce s žákem se SVPU pracovat dle doporučení PPP si i v takto nejednoznačných doporučení nalezne potřebné informace, ale pro méně zvědavé a otrlé učitele se jedná zase jen o jakýsi „papír“, který se tedy založí do dokumentace žáka, ale neplní účel, pro který byl vypracován. Jde nám přece především o všestranný osobnostní rozvoj žáka se SVPU. Jak tedy z tohoto kruhu ven?

Z osobních zkušeností autorky práce s výchovou vlastních synů se SVPU vyplývá, že mezi velmi důležité faktory, které pomáhají jak samotným žákům se SVPU, tak učitelům i rodičům, je velmi důležité nezapomínat na to, že pokud trpí psychika, trpí i tělo. Pokud budeme vnímat tělo jako jistou „technickou pomůcku“, můžeme žákům se SVPU nabídnout zajímavé postupy, které vedou k odbourávání somatických těžkostí a mohou být využity jako vhodná relaxace pro všechny žáky.

6.2 Cvičení ke snadnějšímu učení

Cviky, které pomáhají k propojení obou mozkových hemisfér, koordinaci pohybů, koordinaci očí a rukou, zlepšení soustředění a zvýšení aktivity.

Cviky pro snadnější učení

1. Křížové pohyby

Loket levé ruky se dotkne kolena pravé nohy, loket pravé ruky se dotkne kolena levé nohy (počítejme s tím, že zpočátku to většině dětí nepůjde). Opakujeme 20x. Je dobré toto cvičení provádět denně na začátku vyučování.

Až žáci dobře zvládnou křížové pohyby, je vhodné je kombinovat s pohyby stejnosměrnými (stejná ruka, stejná noha, každá 10x).

Končíme však vždy pohybem křížovým!

2. Spojené prsty

Opřeme prsty obou rukou o sebe horními bříškami a 1 minutu si představujeme písmeno X (palec levé ruky s palcem pravé ruky, ukazováček levé ruky s ukazováčkem pravé ruky až po malíčky).

Levá ruka představuje pravou hemisféru, pravá levou. Pomocí představy X propojujeme obě mozkové hemisféry.

3. Pleskání rukou

Ve dvojicích nebo každý sám křížem a rovnoběžně. Končíme vždy křížem!

4. Běhání nebo jízda v osmičce

5. Indiánské poskoky

Křížové pohyby v poskoku.

6. Ležatá osmička

Tužkou nebo fixem nakreslíme co největší ležatou osmičku na papír A3 nebo A4 . Čím větší osmičku můžeme namalovat, tím lépe; při individuální práci využijeme tabuli:

- 3x obtáhneme pravou rukou, začneme od středu vlevo nebo vpravo nahoru, dbáme na to, aby se střed osmičky nacházel ve středu našeho těla
- 3x levou rukou totéž
- 3x oběma rukama stejným směrem (buď obě ruce současně drží jeden fix, nebo je v každé ruce jeden)
- 3x oběma rukama protipohybem, každá ruka drží fix, začneme od středu: levá ruka doleva nahoru, pravá doprava nahoru, pak se překříží a dokončí osmičku.

Při cvičení neskláníme hlavu, sledujeme očima celý pohyb.

Cvičení pomáhá zlepšit koordinaci ruky a očí a vyvážit obě poloviny mozku. Zlepšuje vzhled písma.

Je vhodné pro děti, které přeskakují řádky a pletou si slova.

7. Hravé malování

(dvojitě kreslení)

V každé ruce máme jednu tužku nebo fix (fix lépe klouže po papíře) a oběma rukama současně malujeme postavy, tváře, symboly nebo obrazy (domeček, sluníčko, stromeček). Necháme na žácích, zda namalují současně dvě sluníčka každou rukou nebo jedno sluníčko oběma rukama.

Malování má uklidňující vliv na oči, rozvíjí tvořivost, usnadňuje psaní.

8. Slon

Mírný stoj rozkročný, pokrčíme nohy, jednu ruku vzpažíme a hlavu (ucho) pevně přitiskneme k rameni téže ruky. Přitom očima sledujeme natažené prsty této paže. Píšeme do vzduchu co největší ležatou osmičku. Začínáme vždy od středu nahoru doprava nebo doleva, píšeme osmičky (10x jednou rukou, 10x druhou a 10x oběma; uši jsou stále přitisknuté).

Obměna: místo osmiček píšeme písmena (slova). Nejprve každou rukou zvlášť, pak oběma najednou.

Cvičení uvolňuje krk, zklidňuje zrak. Před diktátem je vhodné napsat těžká slova tímto způsobem.

9. Pohyby krkem

(masírování hlasivek)

Zvednutá ramena a hlava se pohybuje zleva dolů doprava a zpět (nikoli dozadu). Pohyb zakončíme hlavou v předklonu a výdechem.

Cvičení je vhodné pro zřetelný hlas.

10. Houpací kůň

Sedíme na podlaze s pokrčenými koleny. Opřeme se o ruce vzadu, prsty ukazují dopředu, pánví provádíme krouživé pohyby 5x doprava a 5x doleva, to celé 3 - 5x opakujeme.

Vhodné pro uvolnění beder po dlouhém sezení.

Stejný postup jako u předešlého cvičení s tím rozdílem, že při cvičení chodidla nadzvedneme asi 5 cm nad zem. Cvik navíc posiluje břišní svalstvo a zlepšuje koordinaci ruka – oči.

11. Sed přešvihem

Leh na záda, ruce v týl a hmitáme loktem proti kolenu (křížem).

12. Kobra

Leh na břicho, pokrčené ruce spočívají dlaněmi na zemi pod rameny, nohy jsou natažené. S výdechem zvedáme hlavu a vzpíráme se do natažených rukou (poloha kobry). Volně dýcháme, vydržíme 5 až 10 s a vracíme se pomalu zpět. Čelo položíme na podlahu, chvílku odpočineme. Opakujeme 4x.

Cvičení působí na koordinaci ruky a očí.

13. Dýchání břichem.

Uvolníme tělo, položíme ruce na břicho a napodobujeme zvuk mašinky. Cvičíme vestoje či vleže.

Cvičení zlepšuje trávení, rychle uklidňuje.

14. Sova

Pravou (levou) ruku položíme na levé (pravé) rameno nad lopatku, nadechneme se. Při výdechu otočíme hlavu vlevo (vpravo), podíváme se dozadu přes rameno, s nádechem otočíme hlavu opět dopředu. Při dalším výdechu otočíme hlavu na druhou stranu přes rameno a s nádechem se vracíme do výchozí polohy. Při výdechu hlavu jemně přitiskneme k hrudi, pocítujeme protahování šíjových svalů. Opakujeme alespoň 4x.

Cvičení uvolňuje napětí po dlouhém sezení, zlepšuje soustředění, myšlení, paměť. Podporuje kolektivního ducha a vzájemnou harmonii.

15. Pumpování lýtka

Vzpor rukama o lavici, nohy v pozici „ve střehu“. S nádechem je pata zadní nohy zvednutá, s výdechem patu položíme na zem, „pumpujeme“ lýtko.

Pomocí tohoto cvičení pocítíme **velký příval energie**, která se v nohou nahromadila během dlouhého sezení. **Dostaví se nová chuť do učení, aktivita.**

16. Drak

Hluboký předklon, překřížíme pokrčené nohy. Paže se zvedají (drak létá). Při nádechu jdou paže nahoru, při výdechu dolů.

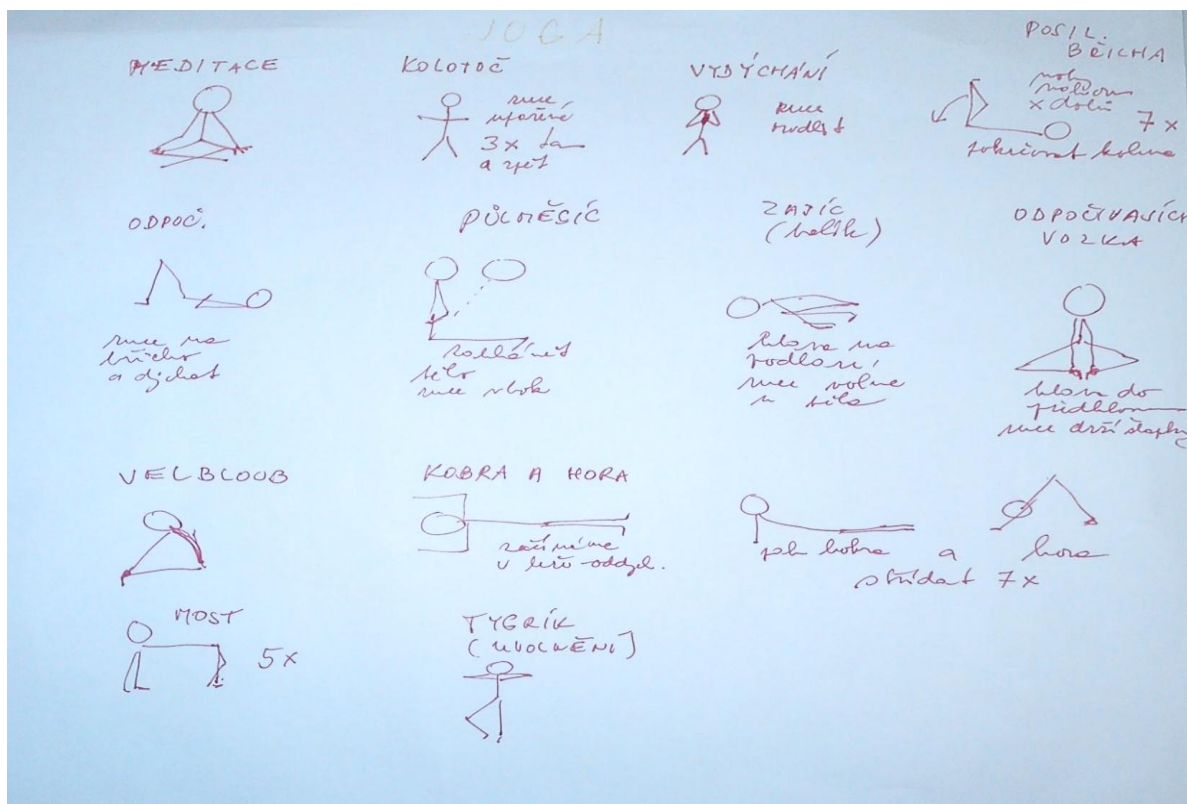
Pocit lehkosti po celodenní práci (sezení), příliv energie.

17. Myslící čapka

Palec položíme doprostřed ucha, dvěma prsty zezadu uchopíme boltec a masírujeme od středu ucha nahoru (jako bychom chtěli rozvinout uši).

Opakujeme 3x zespoda nahoru. Masírujeme obě uši najednou. Masírujeme seshora po obvodu až na lalůček (3x). (33)

Na obrázku 28 níže uvádíme cviky, které jsou určeny pro žáky se SVPU a autorka je cvičí se žáky v ZŠ při FN Plzeň v rámci relaxace žáků.

Obrázek 28 – vlastní materiál autorky pro relaxační činnost žáků

7 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

7.1 Metody a techniky průzkumného šetření

Průzkumné šetření bylo prováděno prostřednictvím kvalitativní metodologie. Zvolili jsme formu polostandardizovaných individuálních rozhovorů s pedagogy v MŠ, ZŠ a SŠ v mikroregionu Konicko. Rozhovory byly vedeny podle předem stanovených otevřených otázek. V průběhu těchto rozhovorů měli pedagogové možnost volně odpovídat a ptát se na cokoliv. Právě tato možnost byla pro náš průzkum velmi přínosná. V průběhu rozhovorů, tak docházelo k jejich rozvoji a dostávali jsme se tak k dalším informacím, po kterých jsme původně nepátrali. Rozhovory byly zaznamenávány metodou polních poznámek, využití jiného záznamového způsobu si pedagogové nepřáli. Získaná data byla podrobně analyzována a vyhodnocena.

7.2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum představuje různé přístupy zkoumání jevů. V tomto typu výzkumu nejde o získávání nějakého množství dat, ale především o jejich obsah a následnou analýzu.

Zahrnuje popis a interpretaci sociálních nebo individuálních problémů a snaží se vytvořit komplexní obraz o zkoumaném problému. Snaží se o porozumění jevům, které zkoumá, a o jejich vysvětlení (34).

Hendl uvádí, že „*neexistuje jediný obecně uznávaný způsob, jak jej vymezit, jde spíše o široké označení pro rozdílné přístupy*“ (34, s. 49).

Dle tohoto autora umožňuje získat podrobný popis a vhled při zkoumání jedince, skupiny, události nebo fenoménu, tím, že „:

- *zkoumá fenomén v přirozeném prostředí*
- *umožňuje studovat procesy*
- *umožňuje navrhnout teorie*

- *dává možnost reagovat na různé situace a podmínky*
- *hledá lokální příčinné souvislosti*
- *pomáhá při počáteční exploraci fenoménů (34, s. 52).*

Dle Gavory, je hlavním rysem kvalitativního výzkumu dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis. Výběr zkoumaných osob je zde záměrný. Velký důraz je kladen na to, jakým způsobem vstupuje výzkumník do terénu. Gavora dále uvádí, že pro zpracování dat tohoto výzkumu, se užívají metody kvalitativního kódování, analýzy, interpretace – subjektivní porozumění. Zajištění spolehlivosti výsledků je postaveno především na validitě, která v podstatě znamená schopnost výzkumného nástroje zjišťovat to, co zjišťovat má. Jako neméně důležitá se jeví tzv. reliabilita, která znamená přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje (35).

7.3 Rozhovor

*„Rozhovor či interview je odedávna znám jako technika systematického poznávání zkoumaného jedince. Může jít o poznávání jeho minulého vývoje ve zkoumaném ohledu (**anamnestický rozhovor**), také stanovení jeho současného stavu (**rozhovor diagnostický**), případně budoucího vývoje (**rozhovor prognostický**). V ekukačním prostředí je rozhovor základní metodou odborného poznání, zaměřenou na **zkoumání intrapsychických souvislostí** subjektivního poznávání, prožívání, myšlení, rozhodování, důvodů chování a jednání. Rozhovor je zaměřen na zkoumání subjektivních charakteristik, které nejsou dostupné metodě pozorování, případně rozlišují pozorovaný jev (chování, jednání) o znalost výpovědi subjektu. Z teorie komunikace je známo, že verbální sdělení bývá mnohdy vícevýznamové a nabývá na určitosti či jednoznačnosti právě díky možnosti vyrozumět z výrazu, mimiky a dalších neverbálně komunikativních komponent pravý význam sdělovaného. Při rozhovoru se tak uplatňuje na straně tazatele také technika nepřímého pozorování. **Rozhovor**, míněný jako diagnostický prostředek zkoumání, se oproti jakémukoli běžnému rozhovoru liší tím, že **je systematický**, a to díky přesně vymezené **zaměřenosti** (intencionalitě), odpovídající předem promyšlenému **záměru** (intenci).“ (36, s. 13).*

Rozhovor je postaven na interpersonálním kontaktu, navázání přátelského vztahu, důvěry a vytvoření otevřené atmosféry tzv. rapport (36).

„Individuální rozhovor je zvláště vhodný při kvalitativním výzkumu, kdy nejde o tolik o počet respondentů, jako spíše o obsah výpovědi.“ (27, s. 45).

Důležitou roli v rozhovoru hraje výběr otázek, které výzkumník pokládá. Dle Maňáka, tento výběr ovlivňuje ze 72 % průběh rozhovoru. (24)

V kvalitativním výzkumu se používají různé druhy otázek, nejčastěji však otevřené otázky.

„Otevřená otázka je zcela svobodná, umožňuje výpověď respondenta jen tím, že stanoví problém, ke kterému se má vyjádřit, ale ponechává mu volnost, co se týče obsahu i formy, odpovědi se kategorizují dodatečně.“ (34, s. 47)

V kvalitativním zkoumání se můžeme setkat s tzv. volným, polostrukturovaným a strukturovaným rozhovorem.

Polostrukturovaný rozhovor je částečně řízený rozhovor, kdy jsou předem připravené dané soubory otázek, které musí odeznít, avšak jejich pořadí se může měnit. Tazatel může znění otázek pozměnit na základě znalostí respondenta, může také pokládat doplňující otázky. Při této variantě je zpracování získaných informací jednodušší než u volného rozhovoru (34).

7.4 Cíl průzkumu, formulace pracovních předpokladů

Hlavním cílem naší práce je zjistit, které technické pomůcky využívají pedagogové při práci se žáky se SVPU v mikroregionu Konicko. V souvislosti s hlavním cílem bylo stanoveno několik dílčích cílů. Zda potkáme ve výchovně vzdělávacích institucích mikroregionu Konicko speciálního pedagoga. Zda se v MŠ zabývají problematikou prevence SVPU. Zda vnímají pedagogové potřebu pohybových aktivit u žáků s SVPU a tuto potřebu realizují, např. v rámci relaxace při vyučování.

Formulace pracovních předpokladů

1. pracovní předpoklad

Ve výchovně vzdělávacích institucích v mikroregionu Konicko (dále již MK) jsou zaměstnání speciální pedagogové, kteří se odborně věnují žákům se SVPU.

2. pracovní předpoklad

V mateřských školách (dále již MŠ) v MK se zabývají problematikou prevence SVPU.

3. pracovní předpoklad

V MŠ, ZŠ a SŠ v MK používají více než 5 druhů technických pomůcek pro prevenci nebo reedukaci SVPU.

4. pracovní předpoklad

Používání technických pomůcek je přínosné pro prevenci a reedukaci SVPU v MK

5. pracovní předpoklad

Nejpoužívanější technická pomůcka pro reedukaci SVPU v MK je trojhranná tužka.

6. pracovní předpoklad

V MŠ, ZŠ a SŠ v MK používají pedagogové při práci se žáky s SVPU jako formu relaxace křížová cvičení nebo podobné formy cvičení.

7.5 Charakteristika výzkumného souboru, místa šetření

Průzkumná část diplomové práce se obecně zaměřuje na dotazování pedagogů na technické pomůcky používané pro reedukaci u žáků se SVPU.

Toto průzkumné šetření bylo provedeno v průběhu dubna 2014, kdy bylo osloveno celkem 7 ZŠ, 9 MŠ, a 1 SŠ.

Místem šetření jsou MŠ, ZŠ a SŠ v mikroregionu Konicko.

7.6 Průběh a analýza výsledků průzkumu

Na základě stanovených cílů diplomové práce a dále také vytyčených pracovních předpokladů byl sestaven rozhovor, který byl veden s jednotlivými pedagogy. Tento rozhovor obsahoval celkem 11 otázek, jejichž prostřednictvím jsme potvrdili či vyvrátili stanovené výzkumné předpoklady. Otázky byly rozděleny dle těchto předpokladů do pěti skupin.

Celý kvalitativní průzkum je zaměřen na zjištění odpovědí od pedagogů, kteří pracují se žáky se SVPU v MK.

První skupina otázek vycházela z 1. pracovního předpokladu.

Ve výchovně vzdělávacích institucích v mikroregionu Konicko (dále již MK) jsou zaměstnání speciální pedagogové, kteří se odborně věnují žákům se SVPU.

Kteří pedagogové ve vaší škole pracují se žáky se SVPU?

S jakou kvalifikací?

První a druhou otázkou jsme se snažili zjistit, zda má vlastně s dětmi se SVPU kdo pracovat, zda jsou ve školách v MK kvalifikovaní speciální pedagogové.

Jaká péče je věnována žákům s SVPU?

Zajímalo nás, do jaké míry je s dětmi se SVPU odborně pracováno.

Druhá skupina otázek vycházela z 2. pracovního předpokladu

V mateřských školách (dále již MŠ) v MK se zabývají problematikou prevence SVPU.

Co si představujete pod pojmem prevence SVPU?

Touto otázkou jsme chtěli zjistit, zda mají pedagogové v MŠ představu o prevenci SVPU.

Jakým způsobem přistupujete k prevenci SVPU ve vaší MŠ?

Jak s touto problematikou pracují již na počátku vzdělávací cesty všech dětí.

Třetí skupina otázek vycházela z 3. a 4. pracovního předpokladu

V MŠ, ZŠ a SŠ v MK používají více než 5 druhů technických pomůcek pro prevenci nebo reedukaci SVPU.

Používání technických pomůcek je přínosné pro prevenci a reedukaci SVPU v MK.

Jaké používáte technické pomůcky pro prevenci a reedukaci SVPU?

Touto otázkou jsme se chtěli přesvědčit, zda pedagogové vnímají ve školním prostředí technické pomůcky, které jsou vhodně použitelné pro naši problematiku a dokáží tyto technické pomůcky vyjmenovat a tím získáme odpověď i na otázku ze 4. pracovního předpokladu.

Vnímáte jako přínosné používání technických pomůcek pro reedukaci SVPU?

Pro zjištění subjektivního pocitu pedagogů jsme volili výše uvedenou otázku.

Další otázka vycházející z 5. pracovního předpokladu.

Nejpoužívanější technická pomůcka pro reedukaci SVPU v MK je trojhranná tužka.

Jaká je nejpoužívanější technická pomůcka ve vaší škole pro prevenci nebo reedukaci SVPU?

Touto otázkou jsme si chtěli potvrdit nebo vyvrátit náš pracovní předpoklad.

Pátá skupina otázek vycházela ze 6. pracovního předpokladu

V MŠ, ZŠ a SŠ v MK používají pedagogové při práci se žáky s SVPU jako formu relaxace křížová cvičení nebo podobné formy cvičení.

Je podle vašeho názoru pro žáky se SVPU důležitá forma prevence nebo reedukace pohybová aktivita?

Používáte pro prevenci nebo reedukaci SVPU nějaká pohybová cvičení?

Uveďte prosím konkrétně která?

Poslední soubor otázek byl zaměřen na získání odpovědí od pedagogů v problematice pohybových aktivit, které pomáhají k propojení obou mozkových hemisfér, koordinaci pohybů, koordinaci očí a rukou, zlepšení soustředění a zvýšení aktivity u žáků se SVPU.

7.7 Vyhodnocení průzkumného šetření

V obecných souvislostech vztahujícím se ke SVPU nás zajímalo, zda v MŠ, ZŠ a SŠ v MK pracují odborníci v oblasti speciální pedagogiky, což jsou bezesporu speciální pedagogové. Zda je žákům se SVPU poskytována potřebná péče. V této oblasti z průzkumu vyplynulo, že situace v ZŠ v MK je dalo by se říci kritická. Speciálních pedagogů je zde jako šafránu, konkrétně 1 speciální pedagog v ZŠ a 1 v MŠ. Počty speciálních pedagogů je rozhodně kapacitně nedostačující k pokrytí práce se žáky se SVPU. S těmito žáky pracují běžní pedagogové na základě doporučení z PPP, která však pro ně nejsou jednoznačná.

Zahrnuli jsme do průzkumu i vzorek předškolních dětí, u kterých sice ještě nebyly diagnostikovány SVPU, ale je věcí prevence v MŠ, aby již v tomto období byly označeny rizikové faktory. Jak je tomu obvyklé ve většině oblastí související s rozvojem osobností žáků, čím dříve se začne se žákem pracovat, tím dříve se mohou dostavit výsledky. Pedagogické pracovnice v MŠ v MK se vyjadřovaly k pojmu prevence SVPU poněkud zdrženlivě, ve většině případů bylo výsledkem nejasná formulace a obecné údaje o prevenci. Odpověď na otázku, jak v MŠ přistupují konkrétně k prevenci SVPU ve většině případů nebyla zodpovězena.

V případě odpovědí na třetí skupinu otázek, která nám poskytla odpověď na 3. a 4. pracovní předpoklad vyplynulo, že pedagogové v případě prevence vnímali jako nejvíce používané trojhranné pastelky, tužky, puzzle, různé skládačky a knížky. Pedagogové na ZŠ pracující se žáky se SVPU uváděli v největším počtu trojhrannou tužku, trojhranné pastelky, násadky, ergonomická pera a výukové programy na CD. Obě skupiny pedagogů uvedly, že vnímají používání technických pomůcek pro reedukaci SVPU jako přínosné. Specifickou skupinou v MK tvoří žáci a studenti jediné SŠ, kterou je gymnázium. Tito žáci a studenti tvoří bezproblémovou skupinu žáků a studentů, u kterých se SVPU téměř nevyskytují. A pokud ano, jedná se o žáky a studenty, kteří díky svému intelektu a osobnostním předpokladům kompenzují SVPU a není většinou třeba speciálněpedagogické péče.

Odpovědí na otázku, která je nejpoužívanější technickou pomůckou v MK jsme si potvrdili náš pracovní předpoklad, že nepoužívanější technickou pomůckou v MK je trojhranná tužka.

Z průzkumu v otázce využívání pohybových aktivit v rámci prevence vyplynuly odpovědi, že v MŠ pedagožky kladou velký důraz na pohybové aktivity dětí v MŠ, ale spíše jako prostředek uvolnění a hry, ne s cílem prevence SVPU. Pohybové aktivity u žáků s SVPU v ZŠ nejsou bohužel spojovány s reedukací SVPU o nic více než v MŠ. Pouze 1 pedagožka uvedla, že cvičí s dětmi křížová cvičení před zahájením výuky.

Příklad záznamu jednoho polostandardizovaného rozhovoru s pedagožkou z MŠ a s pedagožkou ze ZŠ.

Průzkumné šetření v mikroregionu Konicko (dále již MK)

Datum: 9.4.2014

Místo: **MŠ** v MK

1. Kterí pedagogové ve vaší škole pracují se žáky se specifickými vývojovými poruchami učení (SVPU)?

Odpověď: „Všechny učitelky.“

2. S jakou kvalifikací?

Odpověď: „Střední škola pedagogická.“

3. Jaká péče je věnována žákům se SVPU?

Odpověď: „Nemáme takové děti. Nebo spíše to nemáme podložené z poradny.“

4. Co si představujete pod pojmem prevence vzniku SVPU?

Odpověď: „Pomoc pomalejším dětem?“

5. Jakým způsobem přistupujete k prevenci vzniku SVPU ve vaší MŠ?

Odpověď: „V rámci vzdělávací činnosti s dětmi.“

6. Jaké používáte technické pomůcky pro prevenci a reedukaci SVPU?

Odpověď: „Pastelky, trojhranné tužky.“

7. Vnímáte jako přínosné používání technických pomůcek pro prevenci a reedukaci SVPU?

Odpověď: „Ano.“

8. Jaká je nejpoužívanější technická pomůcka ve vaší škole pro prevenci nebo reedukaci SVPU?

Odpověď: „Trojhranná tužka.“

9. Je podle Vašeho názoru pro žáky se SVPU důležitá forma prevence nebo reedukace pohybová aktivita?

Odpověď: „Asi ano.“

10. Používáte pro prevenci nebo reedukaci SVPU nějaká pohybová cvičení?

Odpověď: „Ne, ale podporujeme pohyb u dětí.“

11. Uveďte prosím konkrétně která?

Odpověď: „ – „

Další poznámky: Paní učitelka 36 let. Pojem riziko prevence SVPU jí nebyl znám. Problematika SVPU jí jako učitelce MŠ nepřipadala důležitá! Odpovědi uváděla pravdivě pod podmínkou, že rozhovor nebude opatřen jejím jménem a názvem MŠ.

Průzkumné šetření v mikroregionu Konicko (dále již MK)

Datum: 3.4.2014

Místo: ZŠ v MK

1. Kteří pedagogové ve vaší škole pracují se žáky se specifickými vývojovými poruchami učení (SVPU)?

Odpověď: „Všichni, nemáme speciálně vyčleněné učitele, v každé třídě je nějaké dítě „s papírem“.“

2. S jakou kvalifikací?

Odpověď: „Většinou jde o Mgr. Učitelství, speciálního pedagoga nemáme.“

3. Jaká péče je věnována žákům se SVPU?

Odpověď: „Když máme „papír“ z poradny, vypracujeme individuální plán a pracujeme podle něho.“

4. Co si představujete pod pojmem prevence vzniku SVPU?

Odpověď: „Předcházení poruchám učení?“

5. Jakým způsobem přistupujete k prevenci vzniku SVPU ve vaší MŠ?

Odpověď: „ - “

6. Jaké používáte technické pomůcky pro prevenci a reedukaci SVPU?

Odpověď: „Trojhranné tužky, pastelky, nakopírované pracovní listy, PC, interaktivní tabule.“

7. Vnímáte jako přínosné používání technických pomůcek pro prevenci a reedukaci SVPU?

Odpověď: „Jednoznačně ano.“

8. Jaká je nejpoužívanější technická pomůcka ve vaší škole pro prevenci nebo reedukaci SVPU?

Odpověď: „Trojhranná tužka, PC.“

9. Je podle Vašeho názoru pro žáky se SVPU důležitá forma prevence nebo reedukace pohybová aktivita?

Odpověď: „Asi ano.“

10. Používáte pro prevenci nebo reedukaci SVPU nějaká pohybová cvičení?

Odpověď: „Ne, nevím o tom.“

11. Uveďte prosím konkrétně která?

Odpověď: „ – „

Další poznámky: Paní učitelka používala neodborné výrazy jako „papír“ apod. Jednalo se o paní učitelku ve věku 53 let. Vzdělání magisterské, zaměřené na 1.st. ZŠ. Problematika SVPU jí. Učitelku příliš neoslovuje, bere jí jako komplikaci svojí práce. Na doplnění vzdělání v této problematice nepomýšlí. Prohlásila „Vždyť mám přece Mgr., ať se učí mladí, mě už to takto stačí“. Žáky se SVPU vnímá jako spíše „méně schopné“. „Bylo by lepší, kdyby tyto děti navštěvovaly speciální školy“. „Technické pomůcky těmto dětem pomůžou, ale nevyřeší se jimi jejich ani naše problémy“.

ZÁVĚR

Stanoveným cílem práce je zjištění, jaká speciálněpedagogická péče s použitím jakých technických pomůcek pro reedukaci specifických poruch učení je poskytována dětem, žákům a studentům se specifickými vývojovými poruchami učení v mikroregionu Konicko. Výstupem práce v rovině teoretické je shrnutí, které udává, že pedagogická práce s dětmi, žáky a studenty se specifickými vývojovými poruchami učení vyžaduje speciálněpedagogický přístup. V tomto přístupu je nutno zohlednit jednak samotnou problematiku specifických vývojových poruch učení, dále pak problematiku psychosociálního postavení žáka a emoční ladění žáka se specifickými vývojovými poruchami učení, a také je nutno prostřednictvím speciálněpedagogické práce umět pomoci nasměrovat žáka se specifickými vývojovými poruchami učení v rámci profesní orientace. Těmto oblastem jsme se věnovali v úvodních kapitolách teoretické části práce. Další okruhy teoretické části jsme zaměřili na oblast technických pomůcek používaných pro reedukaci specifických poruch učení a v poslední kapitole jsme přiblížili mikroregion Konicko, kde probíhalo průzkumné šetření v mateřských, základních a jedné střední škole, které nalezneme na tomto území.

V praktické části práce jsme zpracovali ukázky technických pomůcek používaných pro reedukaci specifických vývojových poruch učení, které můžeme nalézt volně v internetových zdrojích, dále pak několik příkladů relaxačních technik k předcházení somatických potíží žáků se specifickými vývojovými poruchami učení a průzkum využívaných technických pomůcek ve školách v mikroregionu Konicko.

Průzkumným šetřením jsme došli k závěrům, že speciálněpedagogická péče o děti, žáky a studenty v mikroregionu Konicko, není v žádném případě ideální a využívání technických pomůcek za účelem reedukace specifických vývojových poruch učení je spíše intuitivní, než cíleně využívané.

Po dokončení práce mohu sdělit, že se jedná o velice obsáhlé téma, které bychom mohli neustále doplňovat a rozšiřovat o další poznatky této složité problematiky. V práci jsou jasně patrné interdisciplinární vztahy technických, speciálně pedagogických a psychologických vědních disciplín.

LITERATURA A ZDROJE

1 RVP.knihovna. [online]. [cit. 2014-05-18]. Dostupné z:

http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/S/Specifick%C3%A9_poruchy_u%C4%8Den%C3%AD_a_chov%C3%A1n%C3%AD_-_SPU#V.c3.bdklad_hesla

2 ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie, dyspraxie, ADHD*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-717-8800-7.

3 SMEČKOVÁ, G. Disciplína 03-06, Specifické poruchy školních dovedností, UPOL, Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. 2013.

4 VITÁSKOVÁ, Kateřina. *Specifické poruchy učení pro výchovné pracovníky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006, 49 s. ISBN 80-244-1216-0.

5 SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení: co to jsou specifické poruchy učení a jak se diagnostikují, o poruchách koordinace a o nemotornosti, sociální a emocionální vývoj dítěte, jak mohou svým dětem pomoci rodiče, a jak to bývá v dospělosti*. Vyd. 1. české. Překlad Andrea Cívínová. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-716-9773-7.

6 MATĚJČEK, Zdeněk. *Dyslexie: specifické poruchy čtení*. Vyd. 3. upr. a rozš. Jinočany: H, 1995, 269 s.: il. ISBN 80-857-8727-X.

7 MONATOVÁ, Lili. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. 2. rozš. vyd. Brno: Paido, 1998, 85 s. ISBN 80-859-3160-5.

8 ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Dětská klinická psychologie*. Vyd. 3., přeprac. a dopl., v Grada Publishing vyd. 2. Praha, 1997, 450 s. ISBN 80-716-9512-2.

9 ČR. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *561/2004 Sb.*[online]. [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>.

10 OBST, Otto. *Manažerské minimum pro učitele*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 121 s. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1359-0.

11 POKORNÁ, Věra. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Vyd. 3., rozš. a opr. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785709.

12 Mezinárodní klasifikace nemocí WHO, 10. revize,. In: 2008.[online]. [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: www.uzis.cz/book/export/html/3371

13 Slovník cizích slov. [online]. [cit. 2014-05-05]. Dostupné z:

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/psychosocialni>

14 NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.

15 PETROVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 2009. vyd. Olomouc.Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 89 s. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 978-80-86768-66-3.

16 DAŘÍLEK, Pavel a Pavel KUSÁK. *Kapitoly z pedagogické psychologie*.Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1992, 157 s. ISBN 80-7067-189-0.

17 MILZOVÁ, in POKORNÁ, Věra. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Vyd. 3., rozš. a opr. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785709.

18 NIEMEYER, in POKORNÁ, Věra. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Vyd. 3., rozš. a opr. Praha: Portál, 2001. ISBN 8071785709.

19 MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996, 143 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8085-5.

20 PRŮCHA, J., MAREŠ, J., WALTEROVÁ, E. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-772-8

21 Výchova - vzdělávání. [online]. [cit. 2014-05-07]. Dostupné z:

<http://www.vychova-vzdelavani.cz/kurikulum/>

22 ŽÁČKOVÁ, Hana a Drahomíra JUCOVIČOVÁ. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*. 4. vyd., (aktualiz.). Praha: D H, 2005. ISBN 80-903- 5790-3.

23 KROPÁČ, Jiří a Jitka KROPÁČOVÁ. *Didaktická transformace pro technické předměty*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 104 s. ISBN 80-244-1431-7.

24 MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 8073150395.

25 GESCHWINDER, Jan, Evžen RŮŽIČKA a Bronislava RŮŽIČKOVÁ. *Technické prostředky ve výuce*. 1. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995, 57 s. ISBN 80-706-7584-5.

26 RAMBOUSEK, Vladimír. *Technické výukové prostředky*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, 302 s. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

27 SINDELAR, Brigitte. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003, 63 s. ISBN 80-717- 8736-1.

28 RVP. [online]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z:

<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/S/16693/VYUZITI-ICT-U-DETI-SE-SPECIALNIMI-POTREBAMI-SOFTWARE-PRO-PODPORU-EDUKACE-ZAKU-SE-SPECIFICKYMI-PORUCHAMI-UCENI.html>

29 Dys centrum. [online]. [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: <http://www.dyscentrum.org/>

30 Mikroregion Konicko. [online]. [cit. 2014-02-26]. Dostupné z:
<http://www.mikroregionkonicko.cz/o-mikroregionu/>

31 Oldipo. [online]. [cit. 2014-05-08]. Dostupné z: <http://www.oldipo.cz/pricelist.php>

32 Didaktika shop. [online]. [cit. 2014-01-13]. Dostupné z:
<http://www.didaktikashop.cz/Pomucky-Zakladni-skoly-prvni-stupen.asp>

33 Čtení bez slabikování. [online]. [cit. 2014-05-11]. Dostupné z:
<http://ctenibezslabikovani.wz.cz/>

34 Kvalitativní výzkum. In: *Kabinet informačních studií a knihovnictví*. [online]. 2012 [cit. 2012-5-30]. Dostupné z WWW:

<[http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Kvalitativn %C3%AD_v%C3%BDzkum](http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Kvalitativn_%C3%AD_v%C3%BDzkum)>.

35 GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

36 MUSILOVÁ, Marcela. *Pedagogická diagnostika*. ISBN 978-80-904822-4-1.

37 JOŠT, J. 2005. Oční pohyby, čtení a dyslexie. Praha: Fortuna. ISBN 978-80-7373-055-0.

38 ŠŤASTNÁ, Blanka. *Deficity dílčích funkcí a jejich vztah k odkladu školní docházky*. 2005, 66 l.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 7	gradace přitažlivosti a prestiže	22
Obrázek 2	první začarovaný kruh poruch učení	26
Obrázek 3	druhý začarovaný kruh poruch učení	27
Obrázek 4	třetí začarovaný kruh poruch učení	27
Obrázek 5	pozice didaktických prostředků výuky dle J. Maňáka	32
Obrázek 6	dělení didaktických prostředků dle Greschwindera	33
Obrázek 7	mapa mikroregionu Konicko	44
Obrázek 8 - 25	znaky obcí	45-50
Obrázek 26	ceník firmy DiPo®	52
Obrázek 27	velká stojanová tabule	53
Obrázek 28	vlastní materiál autorky pro relaxační činnost žáků	60

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

SVPU specifické vývojové poruchy učení

DP Dolní Počernice

LMD lehká mozková dysfunkce

JM jemná motorika

MKN mezinárodní klasifikace nemocí

RVP ZV rámcový vzdělávací program základního vzdělávání

MŠ mateřská škola

ZŠ základní škola

SŠ střední škola

MK mikroregion Konicko

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA 1**   **Technické pomůcky používané pro jednotlivé SVPU**
- PŘÍLOHA 2**   **Otázky k rozhovoru**
- PŘÍLOHA3**   **Doporučení ke vzdělávání dítěte, žáka, s tělesným
postížením**

PŘÍLOHA 1

Technické pomůcky používané pro jednotlivé SVPU

Všechny fotografie i text použité v příloze 1 pocházejí ze zdroje (29).

Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU – DYSLEXIE

Piktogramy a symboly

Určeno pro předškolní stupeň MŠ a první až druhý ročník ZŠ

Zjednodušený obrázek – piktogram – přiřazení piktogramů k obrázkům, objevení "principu" piktogramů

- Jeden piktogram pro vícero věcí
- 12 znamení zvěrokruhu
- Turistická mapa – přiřazování obrázků k piktogramům pomocí legendy
- Jeskynní malby – přiřazování piktogramů k obrázkům – pravěké versus současné lidské činnosti
- Hotelové služby
- Jeden tvar – různé významy – hledání kulatého tvaru a určení jeho významu

v detailu piktogramu

- Sporty a sportoviště
- Chráněná krajinná oblast – přiřazování zákazových značek k situacím, v nichž lidé tyto značky nerespektovali
- Zákaz, příkaz, povolení
- Výstražné značky
- Ve městě – doplňování dopravních značek do obrázku
- Nouzový východ
- Není hvězda jako hvězda – doplňování symbolu hvězdy do obrázků
- Ve výtahu obchodního domu
- Značení s nápisy
- 16 různých karet

Cílem souboru Piktogramy a symboly je:

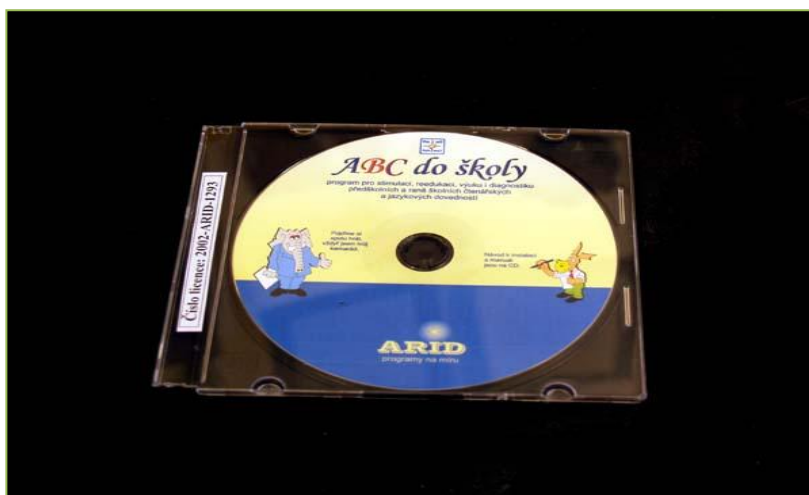
- ukázat dětem, že piktogramy/symboly jsou vedle mluveného slova a obrázků (a později i psaného slova) jedním ze způsobů komunikace;
- představit dětem funkci piktogramů a symbolů (k čemu slouží, jak je číst);
- naučit děti vyvozovat významy z grafického znaku a spojovat je s reálnými situacemi, což na úrovni myšlení znamená abstrahovat, zobecňovat i konkretizovat;
- pomoci dětem rozumět piktogramům, s nimiž se mohou setkat v běžném životě (dopravní značky, turistické mapy, výstražná značení, orientační značení)
- dát dětem prostor k objevení principu obrazových zkratk, jenž jim v běžném životě umožní rozluštit i piktogramy a symboly, které neznají;
- a tím vším přispět k rozvoji jejich předčtenářských dovedností a připravenosti na čtení.

Amos – čeština v kostce

- Jedná se o hru z řady jazykových her AMOS.
- Cílem hry s kostkami je přesvědčit se zábavnou formou, jak dobře známe český jazyk.
- Hra je vhodná pro děti od šesti let. Hru může hrát 1 – 6 hráčů.

ABC do školy CD-ROM

Pojetí programu ABC do školy

Program má dvě části:

- **1. Rozvoj zrakového vnímání** - Program rozvíjí zrakové vnímání – rozlišování,

inverzní tvary, vnímání figury a pozadí, zrakovou paměť, pravo-levou orientaci, prostorové vnímání, vizuomotoriku, koncentraci, ... Podporuje tedy „technické dovednosti“, které jsou potřebné k úspěšnému rozvoji gramotnosti.

- **2. Rozvoj jazykových dovedností** (čtení, psaní, všeobecná informovanost) - Program zprostředkovává dítěti hravým způsobem zkušenost s psaným a mluveným jazykem a je mu průvodcem od písmen až k textům. Dítě využívá svých dosavadních zkušeností a vědomostí, které si dále rozvíjí.

Komu je program "ABC do školy" určen?

- Dětem 1. + 2. roč. ZŠ – u kterých je třeba z nejrůznějších příčin třeba začít s podporou některých funkcí, které jsou spoluzodpovědné za úspěšný start čtení a psaní
- Raně školním dětem – které vzhledem např. k pomalejšímu či nerovnoměrnému zrání vykazují určité opoždění či disproporci při dozrávání v počátcích školní docházky, s možností vytvoření individuálního programu.
- Dětem s odkladem školní docházky – pro dítě můžeme vytvořit individuální stimulační program, který zohlední jeho individuální rozvojové potřeby (zrakové vnímání, sluchové vnímání, fonologické uvědomění, posílení koncentrace, pozornosti, vnímání časové posloupnosti) s využitím propojení grafické a mluvené podoby řeči s oporou o originální obrázky

Domníváme se, že takto koncipovaný program může pomoci nejen dětem, ale i těm, kteří s dětmi pracují – tedy rodičům, učitelům a dalším odborníkům. Program se snaží u dítěte zmapovat jednotlivé funkce, které jsou spoluodpovědné za úspěšné nabývání jazykových a čtenářských dovedností. A rozvíjet je tak, aby byly v kontextu s osobností dítěte – jeho věkem, zájmy, dovednostmi, rozvojovými potřebami v případě oslabení či nedostatečně rozvinutých funkcí.

Bzučák

Technická pomůcka pro všechny školáky nejen při výuce českého jazyka.

Vybaven světelným i zvukovým signálem – vnímání více smysly napomáhá výuce.

Použití: trénink rozlišování délky hlásek.

Příklad výuky:

1. Vyučující pomocí bzučáku vyšle signál. Žák opakuje po vyučujícím.

Např: vyučující: . . / žák opakuje pomocí bzučáku

2 Nahradíme signál slovem.

Např: papírníci žák opakuje . / / .

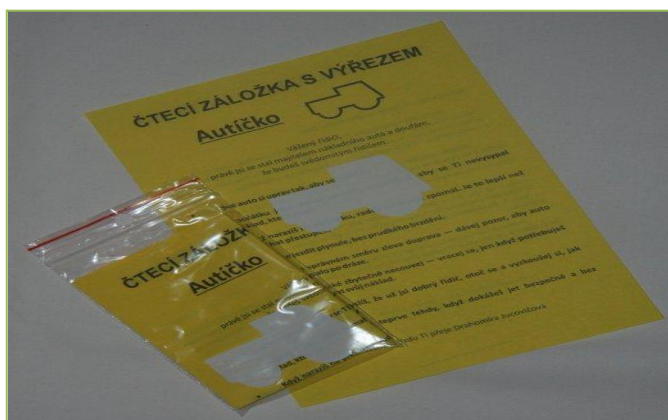
3. Později čteme společně s bzučákem – vyfukáme čtený text (zautomatizuje se psaní dlouhých a krátkých hlásek)

Okénko na čtení

- Okénko na čtení je vhodnou technickou **pomůckou pro děti**, které čtou velmi obtížně.
- Cílem této metody je nácvik správných očních pohybů

Záložka autíčko

- pomůcka na nácvik čtení

Logico Piccolo

- je učební systém pro předškolní stupeň, 1. stupeň základní školy a speciální školy.
- Skládá se z rámečku a různých souborů, v každém souboru je 16 karet.
- Rámečky jsou odolné, kompaktní, hygienické, bez volných dílů a jejich součástí je deset barevných, pohyblivých knoflíků.
- Jednotlivé karty jsou ze silného kartonu, lakované, každá karta obsahuje deset úkolů označených barevnými puntíky
- barevnost těchto puntíků je shodná s barevností knoflíků v rámečku.
- Karta se zasune do rámečku a barevné knoflíky se přisouvají ke správné odpovědi
- po vyřešení všech deseti úkolů se karta otočí a porovnají se barvy a správné vyřešení úkolů.

Rámeček logico piccolo

Začínáme číst, část 1

Určeno pro žáky 1. tříd

- Poznávání písmen **P L M S A**, **p l m s a** na začátku a uvnitř slov
- Poznávání písmen **I O U V E** v souvislosti s porozuměním významu slov
- Procvičování písmen ve slovech, poznávání slabik na začátku slova
- Poznávání písmen **i o u v e** na základě fonemického sluchu
- Porozumění obsahu čtených slov, skládání slov ze slabik
- Čtení krátkých a dlouhých samohlásek
- Procvičení analýzy a syntézy slov s různou kvantitou samohlásek
- Procvičení fonemického sluchu a čtení probraných písmen **T K J D N**, **t k j d n**
- Čtení dvojhlásek au ou ve slovech a větách
- Návčik psaní slov
- 16 karet

Čtení, psaní, malování 2.

Alternativní pracovní listy prvopočátečního čtení a psaní

- Pracovní listy jsou určeny běžné populaci **žáků 1. tříd**, ale svou stavbou a metodami práce vyhovují i dětem pomalejším, s nerovnoměrným vývojem psychických funkcí, s riziky specifických vývojových poruch učení (problémy s osvojováním si písmen, slabikováním a čtením vůbec, s nezralým zrakovým a sluchovým rozlišováním, poruchou grafomotoriky apod.).
- Pracovní postupy **respektují individualitu dítěte** i jeho případné postižení, a to např. pozvolným stupňováním čtenářské náročnosti. Pracovní listy se dají také využít v dalších ročnících jako **nápravný program SVPU**, doplňující pomůcka, motivační materiál apod. Je možné použít je i na docvičení některých oslabených oblastí nebo jako zábavnou paralelu ke slabikáři, podle kterého se dítě učí ve škole.
- Podle alternativních pracovních listů Čtení, psaní, malování můžeme vést žáka **individuálně**, a to nejen ve **škole**, ale i **doma**.

Cíle 2. dílu:

- osvojení tiskacích samohlásek
- rozvoj sluchového a zrakového vnímání včetně odlišení kvantity samohlásek (slabik)
- skládání slabik ze známých písmen, jejich čtení, psaní, sluchové rozlišování
- vyhledávání osvojených samohlásek v textu - rozvíjení pozornosti
- vazba náslovné slabiky s obrázkem - určování slov, jejich slabičné stavby
- další rozvoj grafomotoriky, zejména pomocí tvarů, ze kterých se skládá písmeno
- skládání krátkých slov z písmen a slabik
- první nácvik psacího písma - malých a velkých samohlásek
- průběžné opakování znalostí z 1. dílu

Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU – DYSGRAFIE

Gelový roller Stabilo Cult Dynamic

Gelový roller Stabilo Cult Dynamic, trojhranná úchopová zóna z pryže, síla stopy 0,4 mm.

Fixy Stabilo Trio Scribbi

Fixy pro předškolní děti, **8 pestrých barev**, odpružený hrot, vypratelný inkoust na vodní bázi, **trojhranný úchop**.

Gelové pastelky

Každá pastelka maluje jinak.

Každopádně však vždy barevně, protože s **gelovými pastelkami**, pastelkami a fixy se na papír dostanou všechny barvy – od růžové po modrou a od žluté po zelenou!

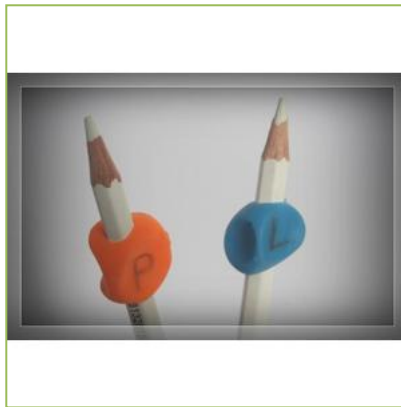
Koule na kreslení

Barevná kulička je určena dětem, které ještě neumějí držet tužku v ruce.

Barevné hroty nekreslí na ruce.

Nástavec Stetro

- nástavec Stetro pomáhá ke správnému držení psacího náčiní
- k použití s klasickými kulatými tužkami
- od 2. třídy ZŠ

Nástavec Write Grip pro leváky

- nástavec Write Grip pomáhá ke správnému držení psacího náčiní
- od 4 do 9 let

Pero shark

- **Trojúhelníkové bombičkové pero** osazené ocelovým hrotem s iridiovou kuličkou typu F a s měkkým gumovým úchopem zaručuje pohodlné a snadné psaní bez únavy.
- **Vhodné pro praváky i leváky.**

Plastové pastelky do dlaně

- speciálně ergonomicky přizpůsobený tvar pastelky individuální proporci dětské ruky
  - pastelky ve tvaru „kapka“ pro uchopení pastelky celou dlaní - první kresba
  - syté základní barvy
  - neznečišťují ruce
- nerozehřívají se v ruce

Roller STABILO S'move easy

- Alternativa ke klasickým plnicím perům, která je **velmi populární** mezi učiteli, rodiči, ale hlavně žáky.
- Perfektně tvarovaný design.
- Speciální **trojhranný úchop** pro praváky i leváky
- Každá náplň má svůj **vlastní hrot**.

Trojhranná tužka slabá

- s masážní plochou

Trojhranné pastelky

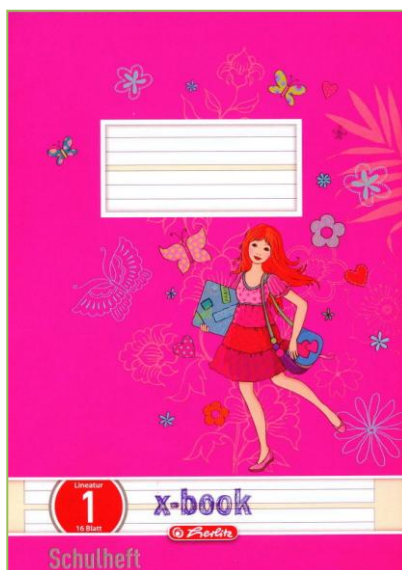
- Tricolor 12 barev

Tužka s gumou

- tužka s gumou Yoropen **design** pro pohodlnější psaní vyvinutý ve spolupráci s odborníky na **dysgrafii** a grafomotoriku,
- přestavitelný gumový úchop, třípolohový grip pro **praváky i leváky**

Speciální sešit pro dysgrafiky

- **Řádky v sešitě mají výšku 1,5 cm a jsou členěny na 3 pomocné linky (každá je 0,5 cm vysoká). Formát A5.**

Psaní mě baví

- **Diktáty a cvičení jsou určena pro žáky s dysortografií a dysgrafií.**
- **Mohou je používat i ti, kteří mají závažné obtíže v českém jazyce.**
- **Procvičované jevy patří mezi základní gramatické učivo.**

- Hra zaměřující se na spodobu znělosti.
- Je možné ji hrát několika variantami, jako kvarteto, pexeso, ... Ke hře je připojen návod s aktivitami, ke kterým se dají karty využít.

Deska na nácvik di-dy, ti-ty, ni-ny

- **Měkkotvrdá deska zobrazující**
- di - dy / dý - dí,
- ty - ti / tý - tí,
- ny - ni / ný - ní.

Interaktivní hmatové pomůcky - soubor

Soubor obsahuje interaktivní pomůcky:

- abeceda
- druhy zájmen
- podstatná jména rod
- podstatná jména rodu mužského
- podstatná jména rodu ženského

- podstaná jména rodu středního
- shoda podmětu s přísudkem
- souhlásky
- pravopis u/ú/ů
- vyjmenovaná slova po B, L, M, P, S, V, Z
- předpony s-, z-, vz-
- tvoření slov
- slovní druhy
- druhy vedlejších vět
- významové poměry mezi větami

Hrajeme si s písmeny - Rozlišování hlásek

- **Hrajeme si s písmeny je soubor sešit zaměřený na různé oblasti řeči, čtení i psaní.**
- Je určen pro děti ve věku **5 - 9 let** popř. pro starší děti.
- Mohou s ním pracovat **rodiče, učitelé i logopedi.**
- Dětem má pomoci **sluchem rozlišovat hlásky** na různých místech slova.
- Tato dovednost je nutná při nácviu správné výslovnosti, při čtení a psaní. Podporuje utváření spojení hláska-písmeno.

Kartičky vyjmenovaná slova po B, L, M, P, S, V, Z

- Procvičovací kartičky s poutavými ilustracemi pomohou dětem lehce zvládnout vyjmenovaná slova.
- Kartičky lze ponechat vcelku a umístit je na viditelné místo, nebo rozstříhat a dále s nimi pracovat.

Pexeso

- Procvičovací kartičky s poutavými ilustracemi pomohou dětem lehce zvládnout **vyjmenovaná slova**.
- Kartičky lze ponechat vcelku a umístit je na viditelné místo, nebo rozstříhat a dále s nimi pracovat.

Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU – DYSKALKULIE

Barevné hranolky v kufříku

- autorem této pomůcky je Josef Novák
- jedna z nejpoužívanějších názorných technických pomůcek pro rozvoj početních dovedností
- vyrobená ze dřeva
- každý hranolek představuje určitý počet a má různou barvu, např. hranolek představující počet jedna je šedý
- použitelné pro děti od 4 let

AMOS MATEMATIKA V KOSTCE

- dokonale prověřuje kombinační schopnosti a logické uvažování
- možnost využít všech čtyř základních matematických operací skýtá překvapivě široké množství herních variant.
- pro děti od šesti let, hru může hrát 1 - 6 hráčů.

Kostka s kolečky

- Kostka je vhodná k názornému učení v 1. -3. ročníku,
- využívá se k vytváření představ čísel při rozšiřování číselného oboru, při počítání přechodem přes desítku aj.

Miskové počítadlo

- vychází z manipulativní činnosti s konkrétními předměty.
- Manipulaci a znázornění je nutné vždy doplnit grafickým záznamem.
- Operace znázorňujeme tak dlouho, dokud dítě potřebuje oporu o názor.

Objevitel CD-ROM

Program je určen všem dětem, které mají z nejrůznějších důvodů obtíže v matematice, vychází vstříc dětem, které potřebují dlouhodobě nebo krátkodobě specifickou výukovou podporu.

Má 4 části, v každé z nich se postupuje od nejjednodušších úkolů ke složitějším. Je bohatě doprovázen obrázky. Každá úloha je výstižně graficky znázorněna. Při plnění úkolů program kontroluje činnost dítěte, pokud dítě udělá chybu, nedovolí mu pokračovat dál, dokud dítě chybu neopraví. Je ozvučen.

- **Počtení představy** - zde se děti seznamují s prostorovou orientací (např. pojmy nahoře, dole, vpravo, vlevo), s geometrickými tvary, časovou orientací (dny, měsíce, roční období, hodiny, časová posloupnost), s pojmy větší-menší, malé-velké, lehké-těžké, více-méně-stejně.
- **Seznámení s čísly** - tato část se zaměřuje na seznámení s čísly, vztahem mezi počtem figur a číslem, děti se učí rozkládat čísla, seznamují se s číselnou řadou, s pozicí čísla v číselné řadě. V této části je zařazeno i seznámení s vícecifernými čísly
- **Počtení operace** - sčítání, odčítání, násobení a dělení - program se zaměřuje na pochopení podstaty zmíněných operací a na jejich následné procvičení, děti jsou vedeny krok za krokem od nejjednodušších příkladů ke složitějším.

PŘÍLOHA 2

Otázky

1. Kteří pedagogové ve vaší škole pracují se žáky se SVPU?
2. S jakou kvalifikací?
3. Jaká péče je věnována žákům s SVPU?
4. Co si představujete pod pojmem prevence SVPU?
5. Jakým způsobem přistupujete k prevenci SVPU ve vaší MŠ?
6. Jaké používáte technické pomůcky pro prevenci a reedukaci SVPU?
7. Vnímáte jako přínosné používání technických pomůcek pro reedukaci SVPU?
8. Jaká je nejpoužívanější technická pomůcka ve vaší škole pro prevenci nebo reedukaci SVPU?
9. Je podle vašeho názoru pro žáky se SVPU důležitá forma prevence nebo reedukace pohybová aktivita?
10. Používáte pro prevenci nebo reedukaci SVPU nějaká pohybová cvičení?
11. Uveďte prosím konkrétně která?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Kateřina Dosedělová
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	RNDr. Miroslav Janu, Ph.D
Rok obhajoby:	2014
Název práce:	Technické pomůcky využívané pro reedukaci SVPU v mikroregionu Konicko
Název práce v angličtině:	Technical equipment used for reeducation specific learning disabilities in the microregion Konicko
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřená na zjištění, jaká speciálně-pedagogická péče a s použitím jakých technických pomůcek je věnována dětem, žákům a studentům se specifickými vývojovými poruchami učení v mikroregionu Konicko. Výstupem práce v rovině teoretické je shrnutí důležitých faktorů ovlivňujících děti, žáky a studenty se specifickými vývojovými poruchami učení. V praktické části byly zpracovány ukázky technických pomůcek, relaxačních cvičení využívaných pro děti, žáky a studenty se specifickými vývojovými poruchami učení. Dále byl zpracován průzkum využívaných technických pomůcek ve školách v mikroregionu Konicko.
Klíčová slova:	Specifické vývojové poruchy učení, psychosociální pozice žáka, profesní orientace žáka, technické pomůcky používané pro reedukaci specifických vývojových poruch učení
Anotace v angličtině:	This diploma work is focused on finding what special-pedagogical care and use of technical aids which are given to children , pupils and students with specific learning disabilities in the micro hobby. The outcome of the work in theoretical level is a summary of the important factors in children , pupils and students with specific learning disabilities . In the practical part of the processed samples were technical aids , relaxation techniques used for children, pupils and students with learning disabilities. In addition, a survey was prepared technical aids used in schools in the microregion Konicko.
Klíčová slova v angličtině:	specific developmental learning disorders, psychosocial position of the pupil , the pupil of professional orientation,technical aids, reeducation, microregion Konicko
Přílohy vázané v práci:	PŘÍLOHA 1 Technické pomůcky používané pro jednotlivé SVPU PŘÍLOHA 2 Otázky k rozhovoru PŘÍLOHA 3 Doporučení ke vzdělávání dítěte, žáka s tělesným postižením
Rozsah práce:	79 stran
Jazyk práce:	český

